

ČERVEN 2018

SKAUTING
*Pracujeme dobře
s hrdinskými příběhy?*

*Dvuměsíčník pro
skautskou výchovu*

+ Oheň na táboře
+ Izraelské Kruhy přátelství
+ Potřeby dětí na táboře

SKAUT

SKAUTING

56. ROČNÍK / 5 – ČERVEN

Všechna čísla jsou ke stažení v archivu:
casopisy.skaut.cz/skauting

TÉMA

VŠE KOLEM HRDINŮ

- 3 *Editorial*
- 4 Naši hrdinové: Harry, Frodo a spol.?
- 9 *Gejzír*
- 10 Za horizont všedních dní
- 10 *Anketa*
- 11 Vyprávět jiné příběhy
- 12 I ty můžeš být hrdina či hrdinka
- 15 Hrdinky a hrdinové v odborných
- 16 *Instant: Staň se hrdinou*
- 17 *Instant: Mobilizace*
- 18 *Rozcestník*

FÓRUM

NÁZORY A KOMENTÁŘE K VÝCHOVĚ

- 19 *Úvaha: Od táboření k počítačové hře a zase zpět*
- 20 *Redakční vlašťovka*
- 20 *Komentáře*
- 21 *Sloupek náčelníků*
- 22 *Polemika: Jezdit na stejné tábořiště?*

HORIZONT

PODNĚTY A INSPIRACE PRO VÝCHOVU

- 23 *Trendy: Svoboda učení*
- 24 *Z praxe: Kruhy přátelství izraelských skautů*
- 26 *Literatura: Už abych našla svého maršana*
- 26 *Recenze: 40 dní pěšky do Jeruzaléma*

SEZÓNA

METODICKÁ PODPORA PRO AKTUÁLNÍ OBDOBÍ

- 27 *Příroda: Oheň na táboře*
- 28 Aby bylo všem na táboře dobře
- 29 Táborové odborníky
- 30 Umíte opravdu podpořit?
- 31 Pošli to dál!
- 32 *Oddíl: Vrstevnické nebo věkově různorodé družiny?*
- 35 *Světlušky-vlčata: Symbolický rámec je pilířem*
- 36 *Nástěnka: Do čeho se pustit v příštích měsících?*
- 38 *Inspiro: Hry s vodou*

REDAKCE

TOMÁŠ ČAKLOŠ – TOM
šéfredaktor

ONDŘEJ PRIKNER – TWIST
zástupce šéfredaktora a vedoucí vydání

JAKUB HOLOBRÁDEK – UČEŇ
zástupce šéfredaktora a editor

KÁŤA PUCZOKOVÁ
vedoucí komunikace a instantů

MARIE REJŽKOVÁ – REJŽE
vedoucí názorové sekce

BERNY KUREŠOVÁ
vedoucí korektur

ANIČKA HUBÁČKOVÁ
redaktorka z praxe

EMČA ZEZULOVÁ
redaktorka a editorka světlušek a vlčat

ANEŽKA FADRŇÁ
redaktorka a editorka anket

KLÁRA SUCHÁČKOVÁ – SURI
redaktorka a editorka nástěnků

MIROSLAV ZAJDÁK – TAFFY
redaktor a editor her

DAVID DANIEL STEJSKAL
redaktor a editor střediska

LUCKA ĎORĎOVÁ
redaktorka zdaleka a editorka literatury

PETR NEUMANN
redaktor trendů

JAN BEDNÁŘ – GERALT
externí redaktor

DAN VYKOUKAL – ŽORŽA
externí redaktor

JAROSLAV RAJL – KAKTUS
redaktor veterán

NAPIŠTE NÁM!

Budeme rádi za vaše příspěvky i zpětnou vazbu. Přijdou vám témata a články užitečné? O čem byste rádi ve Skautingu četli? Těšíme se na vaše podněty, dialog i budoucí spolupráci.

Kontakt: skauting@skaut.cz. **Grafika a sazba:** Jan Dočekal. **Foto na obálce:** Stanislav „Qilip“ Čihák. Dále na tomto čísle spolupracovali autoři, oponenti, konzultanti a korektoři článků. **Vydavatel:** Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, z. s., Senovážné náměstí 24, 110 00 Praha 1, IČ: 64934926, telefon: 234 621 223, tdc@skaut.cz. **Tisk:** Triangl a. s. **Distribuce:** Send Předplatné, spol. s r. o. Pro členy Junáka je předplatné řešeno v rámci online registrace. Vychází 5× ročně: Vyšlo 7. 6. 2018

Prožít něco hodnotného

Hrdinské příběhy jako nástroj výchovy

Když jsme před necelým rokem s redakcí vybírali témata čísel pro tento ročník, rozpoutala se vášnivá debata. Variant jsme zvažovali víc než třicet a najít shodu na pěti z nich nebylo úplně jednoduché. Vážili jsme proti sobě různá kritéria a jedním z horkých favoritů finálního klání bylo téma *Hodnoty*. Byli jsme přesvědčení, že schopnost zastavit se a hlouběji se zamyslet nad tím, k jakým hodnotám vedeme naše členy, je něco, k čemu by měl tento časopis se svými čtenáři směřovat.

Přemýšleli jsme, jak nejlíp na to. Připadalo samozřejmě v úvahu, že se pustíme do rozboru skautských hodnot a ideálů a připravíme další kus metodiky, jak je našim členům předávat, jak o nich mluvit, jak se nad nimi společně zamýšlet. Věděli jsme tehdy, že taková forma do skautského programu určitě patří, že povídání si o společných hodnotách, nad skautským zákonem nebo jen tak, je nedílnou součástí naší výchovy. Přesto nám takhle pojaté téma nějak nevonělo. Snad jsme se zalekli, že naše práce – a s ní i přístup vedoucích – sklouzne k moralizování, snad jsme tehdy, o letním víkendu u rybníka, zatoužili po větším dobrodružství.

A pak nám to došlo. Pokud chceme ukazovat, jak předávat hodnoty, co takhle nepsat přímo o hodnotách, ale zaměřit se na *způsob*, který se při jejich předávání osvědčuje nejvíce? Tím způsobem jsou samozřejmě **příběhy** a **vzory**, **příklady**, jež následujeme, **symbolické rámce**, které prožíváme. Právě ony nás formují víc než všechny mravokárné poučky dohromady, neboť teprve skrze ně tyto ideály ožívají. Nebo neožívají, nemáme-li pro jejich žití dost odvahy. Ať tak, či onak, každý den našim členům nastavujeme celou řadu vzorů, které spoluvytvářejí jejich přístup k životu.

Téma předávání hodnot skrze příběhy a vzory je hodně široké, napadlo nás jej ale zúžit na téma hrdinství a hrdinů. Nositeli hodnot jsou totiž často právě hrdinové příběhů. Hrdinové a hrdinky, velikáni dějin i drobné dobré duše, postavy našich příběhů a her, třeba i hrdina v každém z nás s kusem odvahy bojovat zase chvíli za lepší svět...

Chceme se s vámi v tomhle čísle nad motivem hrdinů zamyslet a nabídnout pár cest, jak využít jeho potenciál k předávání skautských hodnot. Ta poslední čtyři slova bych s dovolením podtrhl. Potenciál hrdinských příběhů je totiž tak obrovský, že se nám může lehce vymknout z rukou. Hrdinské příběhy jsou lákavé, snadno se jimi necháme strhnout. A snadno nám mohou přerůst přes hlavu, dovolíme-li, aby jejich forma se všemi kostýmy a kulisami zastínila výchovný cíl.

Otázku, jestli s hrdinskými příběhy pracujeme dobře, ilustruje fotka fantasy bitvy na obálce tohoto čísla. Meče, štíty a brnění nepochybně pomáhají klukům vžít se do hry. Jaké vzory se v té hře ale učí následovat? Když se do fotky a do tváří chlapců zahledíte (zkuste to!), jednoznačnou odpověď asi nedostanete. Bez znalosti kontextu nevíme, co daný program sledoval a jak byl vystavený jeho příběh. Můžeme se jen domýšlet, za co a proti komu hoši bojovali – a stejně tak spekulovat, jestli se náhodou jen neučí přijímat stereotyp a vzor válečníků bojujících za své zájmy násilím. Nevíme. Podobné fotky se ale možná najdou i v galerii vašeho oddílu. Tam už by mohl být kontext jasnější. Tam už byste si mohli snáz vzpomenout, zda šlo o bezduchou zábavu (což nemusí ničemu vadit), promyšlený výchovný program (bravo) nebo snad nedomyšlené předávání poněkud jiných vzorů, než o jakých bude řeč u večerního ohně... Příběhy jsou mocné a hrdinské vzory, jimiž mladé hlavy zásobuje kultura, zanechávají velký dopad. Jak se k tomu rozhodneme přispět my, to je na nás.

Na následujících stranách najdete texty, jež vás možná znejistí, stejně jako inspiraci, o kterou se snad bude možné opřít. Jsou před námi tábory, vrchol roku i hrdinských motivů. Tak ať se nám všem vydaří a prožijeme na nich opravdu hodnotné příběhy!

TOM ČAKLOŠ
šéfredaktor

VÁCLAV DOSTÁL – VÁCLAVKA

Pochází z Moravskoslezska. Dříve vedl smečku vlčat, teď působí v pražské pobočce Archivu Junáka a na vůdcovském lesním kursu Ursus. Ve volném čase pracuje jako doktorand filosofie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Naši hrdinové: Harry, Frodo a spol.? S jakými hrdiny z kterých příběhů v oddíle pracovat – a proč

19. června 1947 vyšlo v časopise *Junák* jedno ze závěrečných pokračování kresleného seriálu *Družina Lišek za dobrodružstvím*. Rádce Pavel v něm spolu s dalším skautem Čestou za pomoci malinovky předstírají zranění hlavy a snaží se tak přimět projíždějící auto, aby jim zastavilo. Jde o zjevný podvod, jak oba ostatně přiznávají – byť s dobrým úmyslem dostat se včas na policejní stanici, aby pomohli zadržet průmyslové špiony (což se jim nakonec podaří). Na základě rozhořčeného dopisu bývalého vůdce pražské Třináctky Radomíra Kadlece, který epizodu v týdeníku s nákladem přes 200 000 výtisků označí za „facku skautskému zákonu“, o věci jedná redakční rada společně s náčelníkem Rudolfem Plajnerem. Závěr zní: v pokračování seriálu se má pro takový skutek, který je na pohled v rozporu se zásadou skautské pravdomluvnosti, objevit přiměřené vysvětlení. Na to už ovšem ve víru dalších událostí nedojde – pokud tedy za vysvětlení nepovažujeme Pavlovu reakci na výčitku z předposledního dílu komiksu: „S tou malinovkou jsme ale šoféry museli na chvílku přelhat!“ – „Vždyť se nakonec smáli! V tom rozčilení mě nic jiného nenapadlo, šlo o velkou věc.“

DĚTŠTÍ HRDINOVÉ A SKAUTING

Na uvedené příhodě je patrné, že péče věnovaná hrdinům a vzorům, které před děti v oddílech stavíme, má svůj význam. I kdybychom připustili, že situace Lišek v příběhu není černobílá a že mohou existovat důvody na jejich obhajobu, je jednání obou skautů přinejmenším diskutabilní. Jak poznáme, že konkrétní lest provedená v dobré víře už je neférovou lží či podvodem? To nemusí být předem vždycky jasné. Pro starší skauty, kteří už o hodnotách vedou samostatněji uvažovat, může být proto podobný příběh

zajímavým otevřením diskuze na takové téma. Mladší děti ovšem ve vztahu ke svým vzorům většinou ještě neumějí zaujmout dostatečně kritický odstup, samo jednání a názory jejich oblíbenců jsou pro ně kritériem toho, co je správné. Zejména na jejich hodnotové utváření může mít charakter hrdinů, se kterými se setkávají, důležitý vliv.

V tomto smyslu komentuje případ družiny Lišek skautský historik Jiří Zachariáš: „Vstřebávala-li zmíněný seriál a konkrétní příhodu s malinovkou moje vlčácká generace konce čtyřicátých a začátku padesátých let, shánějící horečně čísla Junáka po půdách, starších kamarádech a sběrných papíru, jevila se jí už lest družiny Lišek nikoliv jako porušení skautského zákona, ale jako dobrý nápad. Navíc korunovaný úspěchem. Tedy nápad hodný obdivu a následování. Nechci tím říct, že jsme právě tuto příhodu chápali jako předlohu pro vlastní jednání, ale obecně vzato jsme tak celý život konali. Čestnému slovu jsme se snad přímo nezpověřovali, ale i to bylo co chvíli vystaveno pokušení, když se ukazovalo, že je možné něco ošulit, něco někam přenést, na něco nebo někoho vyzrát. Některé naše nerovné kroky jsme dokonce vydávali za odbojovou činnost a naivně věřili, že kvalita našeho charakteru zůstane nedotčena.“

Ať už se klukovští a dívčí hrdinové a hrdinky chovají jakkoli, dětství si bez nich neumíme představit. Neumíme si bez nich většinou představit ani skautský program: mít táborovou či celoroční hru podle nějaké dobrodružné legendy se v řadě oddílů už stalo samozřejmostí. Přestože fenomén dlouhodobých her se u nás prosadil až po druhé světové válce (mj. díky hře o Alvarezovi z Foglarova románu *Devadesátka pokračuje*), dnes máme z práce se symbolickým rámcem jako takovým neodmyslitelný bod skautské výchovné metody. Sice přitom neplatí, že tábor s etapovou hrou bude automaticky lepší než tábor bez ní, obecně je ale práce s podobnými příběhy a hrdiny příležitostí jak výchovný potenciál oddílové činnosti zajímavě obohatit.

S kterými hrdiny můžeme v symbolickém rámci pracovat? Pojdme se zamyslet nejdříve nad významem, jaký hrdinové různých příběhů mají v lidském životě obecně, a poté nad tím, jak si můžeme vybírat hrdiny pro oddílovou praxi.

KDO JE TO HRDINA?

Slovo „hrdina“ podle všeho pořád patří ke slovům, která ještě mají společensky uznávaný obsah. Přestože žijeme v době, která mnohé hodnoty zpochybňuje, zatím stále ještě oceňujeme hrdinské skutky našich vojáků v zahraničí nebo dobrovolníků při povodních. A zřejmě existuje porozumění i pro to, že hrdinským skutkem nemusí být jen záchrana života, ale také „neviditelná“ dlouhodobá starost o druhé. Existují i snahy na takové hrdinství poukazovat, například projekt „Mladý hrdina“ v poslední době upozornil na případ čtrnáctiletého skauta Matěje z Mnichova Hradiště, který od první třídy pomáhá ve škole i mimo ni kamarádovi s autistickou poruchou.

Náš výraz „hrdina“ má obdobu ve starořeckém slově *héros* (doslova „ochránce“). To označovalo člověka vykonávajícího výjimečné skutky, který byl (na rozdíl od bohů) skutečnou historickou postavou, ale stal se posléze součástí mytologie – jako například Héraklés nebo Achilleus. V češtině tu slyšíme zase souvislost se slovy „hrdosť“ či „hrdý“. Na významu původního praslovanského kořene, od kterého jsou tato slova odvozena, se jazykovědci neshodnou – mohlo →

Družina LIŠEK

za dobrodružstvím...

24. Čestova malinovka

TEB BY NÁS MOHL VZÍT, JE TO TRINÁCTÝ VŮZ, KTERÝ SE SNAŽÍ ME ZASTAVIT A TRINÁČKA JE PŘEĚ ŠTĀSTNĚ ČÍSLO!

VŽDYĚ TO BYLO WEBEROVO AUTO, UŽ MÁM UJELI!

ŽE JSEM TO NEVĚDĚL, MÁM V BOTĚ HŘEBÍK, HODIL BYCH JIM HO POD KOLO!

TAK TĚĚ SE SNAD MOHU NAPÍT MALINOVKY, JE PO VŠEM!

PROSÍM TĚ, TY MYSLÍŠ JEN NA...

DEJ TO SEM, MÁM NÁPAD!!!

POČKEJ...

UVIDIŠ!

CO TO... TO....

ALE CO MOJE MALINOVKA...

UDĚLÁN Z TEBE ZAKRYVĚNĚHO MARODA A URČITĚ NÁM PRVNÍ AUTO ZASTAVÍ!

PODÍVEJ SE, FRANTO!

ZASTAV, TEN JE ZŘÍZEN!....

hlavní téma

5

hrdinové

znamenat „odvážný“ či „udatný“, ale také „planoucí bojovým hněvem“. Pro naši potřebu si slovo „hrdina“ můžeme vyložit přinejmenším dvojím způsobem: hrdinou může být jak někdo, na koho jsme hrdí a ke komu se hlásíme, tak někdo, kdo je sám v pravém smyslu hrdý, tj. má určité schopnosti, ví o nich a neváhá je uplatňovat.

Důležité je, že každý hrdina se vždy vyskytuje v určitém příběhu – a příběhy nad námi mají velkou moc. Tím, že jako děti vstupujeme do světa pohádek nebo románů, naplnujeme (mimo jiné) svou potřebu být součástí širšího příběhu, ve kterém se něco zajímavého děje. Díky tomu, že jsme čtenáři nebo diváci takového příběhu, můžeme zažívat pocit smyslu – asi podobně, jako když nás ostatní přijmou do party, kde se můžeme cítit mezi svými. A když se takové „zapadnutí do party“ nedaří v realitě, proč se o něj nepokusit aspoň ve světě fantazie? Pochopitelně to neznamená, že v příbězích hledá každý jen útěchu na své neshaze; příběhy přitahují z různých dalších důvodů. Jedním z nich je potřeba obdivu ke svému hrdinovi, ať už to je hobit Frodo nebo Pipi Dlouhá punčocha, a chuť se mu připodobnit, kterou můžeme pozorovat hlavně u menších dětí.

SÍLA PŘÍBĚHŮ

Odkud se tato přitažlivost příběhů bere? Podle všeho má co do činění s kulturními vzorci, které si s sebou lidstvo nese už od časů před mnoha tisíci let: tehdejší člověk se naučil vykládat si svět kolem sebe prostřednictvím nejrůznějších mýtů o bozích či jiných nadpřirozených bytostech. Uctívání či napodobování božských nebo hrdinských vzorů pro něj bylo přirozeným způsobem, jak se ke světu vztahovat. Vidíme to například na řeckých nebo římských bájích – bohové, polobohové a další postavy tu fungují (mimo jiné) jako nápověda, jak se člověk má či nemá chovat. Vzpomeňme si třeba na mýtus o Ikarovi, který varuje před zhoubností pýchy: kdo chce vzletět příliš vysoko, toho čeká pád. Jak má za to religionista Mircea Eliade, orientace mytického člověka na takovéto předobrazy, které napodoboval, pro něj byla prostředkem, jak se chránit před nejistou budoucností, z níž měl strach. Pokud se ale řídil tím, co už znal od božských vzorů, získával pevnou půdu pod nohama.

Řecké slovo *mythos* znamená původně „vypravování“ – a soubor takovýchto vypravování byl tehdy určitou metodou výkladu světa, podobně jako je pro nás dnes takovou metodou většinou věda. V naší vědecko-technologické době už se k mytickému výkladu světa vrátit nemůžeme; náš vztah k vyprávěním o hrdinech je už jistě jiný, než byl pro děti

vyrůstající v kultuře řeckých bájí. Bouřky nebo zemětřesení už si obvykle nevysvětlujeme působením božstev a ať už si svých hrdinů vážíme sebevíc, nejspíš nečekáme, že bychom je po smrti mohli potkat v podsvětí. Přesto se zdá, že i působivost dnešních hrdinů má své kořeny právě v tomto světě mýtů. Stačí si všimnout, jaký vztah k pohádkám mají menší děti: často chtějí slyšet tentýž příběh znovu a znovu, i když už ho dávno znají, třeba i z paměti. Netouží po stále nových a neotřelých příhodách (to přijde až později), ale po pobývání ve světě, ve kterém už se zabydleli a kde se cítí dobře. Ale i my, soudobí dospělí, jsme patrně zdědili po svých prastarých předcích tíhnutí ne-li přímo k pohádkám, tedy k příběhům mytického ražení. Můžeme ho sledovat například na úspěchu fantasy literatury v posledním století. Autor *Pána prstenů* J. R. R. Tolkien sám poznamenává, že svými příběhy se pokoušel o vytvoření nové mytologie. A jak upozorňuje například religionista Jan Heller, novodobé fantastické příběhy se svým tajemnem, kouzly a velkolepým soubojem dobra a zla zřejmě představují odpověď na naši potřebu takových mytologií.

Příběhy nám také pomáhají zodpovědět si otázku ohledně naší identity: kdo jsme a kam patříme. I když se vztah k příběhům u dospívajícího člověka obvykle rozvolňuje, potřeba ztotožnit se s určitým vzorem nám do jisté míry zůstává. Proto se nás dotýká, když někdo zneuznává naše hrdiny a proto se cítíme tak snadno na jedné lodi s těmi, s kým se na svých hrdinech shodneme. Ze stejných důvodů se dojmáme (nebo rozčilujeme), když čeští hokejisté vyhrájí (nebo nevyhrájí) mistrovství světa. Chceme zkrátka patřit do širšího celku, na který chceme být hrdí a kterým můžeme být – jako v tomto případě – třeba celý národ. Říkáme, že jsme vyhráli „my“, přestože my sami jsme nehráli. Cítíme se být v jednom týmu se „svými“ hrdiny; oni vlastně hrají za nás, jejich vítězství není jen jejich, ale také naše.

Příběhy dětských hrdinů ovšem fungují také jako prostředek skrze něž se učíme rozumět světu kolem i sobě samým – a to nejen tak, že jejich čtením sbíráme nové poznatky. Na kladných a záporných postavách v pohádkách si osvojujeme povědomí o tom, co to je dobro a zlo. Díky vciťování se do toho, co zažívají naši hrdinové, si ujasňujeme, co to je strach, bolest, radost, zklamání... Tím, že podobné duševní děje sledujeme na někom druhém, a navíc zasazený do příběhu, ve kterém se mohou vyvíjet, si můžeme lépe uvědomovat i to, čím a jak uvnitř žijeme sami. Tak se příběhy pro děti mohou stávat jakousi „školou emocí“ či tréninkem v chápání motivací druhých i těch vlastních.

HRDINOVÉ PRO ODDÍLOVOU PRAXI

Má-li v sobě každé dítě potřebu orientace podle určitého hrdiny, nezaškodí se zamyslet nad tím, jak ji v oddíle co nejlépe využít a která úskalí přitom můžeme očekávat – ať už s příběhy pracujeme v legendách dlouhodobých her, při táborové četbě na pokračování nebo jen v rozhovorech o tom, co kdo rád čte a jaké filmy se mu líbí.

Na případu družiny Lišek jsme se dotkli otázky, jak si konkrétní hrdina může počínat ve vztahu k prvnímu bodu skautského zákona. Nad vztahem těch či oněch dětských hrdinů k jeho dalším bodům se už může každý zamyslet snadno sám a porovnat si, jak se k nim mají třeba hlavní postavy letošní etapovky. My se v následujících třech bodech pokusme o určité doplnění pohledu o to, co ve skautském zákoně není přítomno tak výslovně. Podle jakých kritérií poznat hrdiny, kteří mohou děti nejlépe rozvíjet?

BOD 1: PŘESAH VERSUS ZÁBAVA

Při pohledu na současnou popkulturu se zdá, že příběhy pro děti mají v první řadě sloužit jako zábava. Nic proti zábavě jako takové, pokud bychom ale měli zůstat jen u ní, není to do programu pro oddíl málo? Žijeme v době, která možnosti zábavy dotáhla tak daleko, jako žádná jiná před ní. K povyražení, za kterým se dřív muselo do divadla nebo do kina, už nám dnes stačí připojení na internet a ani se přitom nemusíme hnout z místa. Takové rozšíření možností ale zároveň představuje past: v moři toho, čím se můžeme bavit, si děti snadno můžou začít myslet, že vtipné hlášky a legrace jsou tím hlavním, o co v příbězích jde.

Příběhy, které mají výchovný potenciál, zpravidla usilují o něco víc než jen o pobavení. Vezměme jeden příklad za všechny: jaký bychom dnes měli vztah k indiánům bez příběhů Karla Maye? I když si americké domorodce leckdy příkrášloval, důležité na jeho dílech bylo sdělení: pojďme na cizích kulturách najít něco hodnotného a sympatického; pojďme se od nich učit a sprátelit se s nimi. Pod rouškou dobrodružného (a místy rozhodně i zábavného) příběhu tu šlo i o něco dalšího – o protest proti nelidskému zacházení bělochů s původními obyvateli Ameriky a o přátelství mezi lidmi z obou stran barikády. Tedy o určitý hodnotový přesah, který vede člověka ke konkrétním postojům v jeho vlastním životě. Ačkoli je Mayův Vinnetou přinejmenším zčásti smyšlenou postavou, řada dětí se díky němu mohla právě takhle hodnotově orientovat.

Jestli s sebou takové hlubší sdělení nesou například i současní komiksoví superhrdinové, už je poněkud diskutabilnější. Éra zábavního průmyslu si totiž žádá hrdiny, kteří co nejvíc vydělají – a kteří člověka tím pádem pokud možno nenutí moc přemýšlet. Byla by škoda, kdybychom se s tím smířovali příliš snadno. Nemusíme přece přizpůsobovat témata symbolického rámce v první řadě tomu, co se „bude dětem líbit“. Když při výběru legendy pro dlouhodobku nesáhneme po poslední filmové novince, nemusejí být děti nutně zklamané; funkční jsou i témata opřená o skutečné historické postavy nebo literární hrdiny, kteří nedisponují superschopnostmi ani superzbraněmi. Probudit s využitím symbolického rámce zájem je jen první krok; to, že *Harryho Pottera* nebo *Hobita* všichni znají, ještě nemusí zaručit, že s jejich pomocí bude snadné děti někam posunout.

BOD 2: PŘESVĚDČIVOST VERSUS NAHODILOST

Není možné přehlédnout, že řada dnešních hrdinů, a to nejen těch dětských, je už nějakou dobu neprůstředná a nerozbitná. Zejména v dobrodružných a akčních filmech často nacházíme tentýž scénář: hlavní sympatáci se opakovaně ocitají v ohrožení života, přičemž je ale zjevné, že aspoň někteří musejí přežít až do happyendu. Jde tak hlavně o to, kdo je na poslední chvíli zachráněn před pádem z útesu, kterého se drží za poslední dva prsty, a jak silně se přitom podaří diváka ohromit či šokovat.

Pokud jde o filmy, můžeme zde pozorovat určitou tendenci ke zplošťování hrdinů a příběhů vůbec. V běžném hollywoodském filmu se dnes postavy chovají poměrně nahodile a kdykoli může dojít k něčemu nečekanému – nejčastěji k nějaké děsivé scéně, která má vyvolat napětí. Skoro jako by hlavní snahou tvůrců už nebylo předat určité sdělení, ale být efektní a vizuálně (či zvukově) zaujmout. Je ostatně zajímavé, jaká pozornost se obvykle věnuje zvláštním efektům třeba v porovnání s psychologií postav: jako by už bylo málem jednodušší přivést na plátno věrohodného draka než ztvárnit přesvědčivého hrdinu.

Pokud by v těchto případech šlo jen o nadsázku či parodii – prosím, proč si ji nedopřát. Ale to, jak často se ve filmech podobné těžko uvěřitelné zápletky objevují, v člověku probouzí podezření, jestli tím v dětech filmoví tvůrci nepodporují postoj „nemusí to vždycky dávat smysl, hlavně když je vzrůšo“. Když se ovšem dítě neučí hledat logiku děje ve smyšlených příbězích, nemůže to pro něj znamenat zároveň i ztrátu zájmu o logiku událostí v reálném světě?

K přemýšlivému přístupu k příběhům je sice potřeba trochu vůle a námahy, ale vyplatí se o něj usilovat a vyhledávat věrohodné příběhy, na kterých se ho můžou děti učit. Výsledkem toho, že budeme jako společnost dětem předkládat nahodile jednající hrdiny, totiž snadno můžou být dezorientované či hodnotově neukotvené děti (a později dospělí). Naproti tomu doporučovat příběhy s autentickými hrdiny může pro děti znamenat dobrou podporu v tom, aby se vyznaly ve skutečném světě i v sobě samých.

Příkladem takových hrdinů by se našlo jistě víc, máme-li se ale přidržet těch známějších, zůstaňme u některých postav z foglarovek. Foglarovi se někdy vyčítá, že jeho kladní hrdinové jsou idealizovaní a že jejich dokonalost je přehnaná. A někdy to tak u Foglara skutečně působí, zvláště tam, kde chtěl čtenářům (možná až příliš prvoplánově) představit jasné vzory. Ale neplatí to vždy: například v románu *Devadesátka pokračuje* zabírá velkou část vyprávění realistický popis rozpadu oddílové atmosféry a vztahů. A i takový Mirek Dušín selhává a dělá chyby – v *Záhadě hlavolamu* ukvapeně vyhodnotí Červenáčkův výpad do Stínadel jako zradu, což vede ke zbytečné roztržce; ve druhém díle trilogie (*Stínadla se bouří*) zase zamlčí ostatním své problémy ve škole a dostane se tak do kolotoče podezírání kvůli svému stínadelskému dvojníkovi Mirku Danešovi. Jsou to zkrátka hrdinové, kteří se vyvíjejí, hledají a mají své stinné stránky – jako například i Mirek Trojan v románu *Pod junáckou vlajkou*, který přichází do oddílu původně jen proto, aby ukradl stan. Mohli bychom si jistě přát, aby popis jeho přerodu u šlechtileho mladého muže byl ještě vypracovanější a prokreslenější. Nestojíme tu ale před logickým nesmyslem; jeho motivacím můžeme velmi dobře rozumět. →

BOD 3: REALITA VERSUS FANTAZIE

Zvláštní postavení mezi oblíbenými dětskými příběhy mají ty ze světa fantasy, ať už jde o *Pána prstenů*, *Hobita*, *Harryho Pottera* nebo třeba *Letopisy Narnie*. Proč jsou právě ony tak atraktivní? Do velké míry asi proto, že nám umožňují prožít věci, které jsou v našem světě při zachování fyzikálních zákonitostí nemožné. Ve světě kouzel nebo elfů jsme přítomni u něčeho, s čím se nemůžeme potkat jinde než ve fantazii. Fantasy dává člověku šanci zažít ještě větší vytržení z reality než příběhy „z tohoto světa“.

Rozvíjet pomocí podobných příběhů představitost je obecně vzato jistě zdravé, zejména pokud je děti jen nesledují na obrazovce, ale samy čtou. Ovšem je tu i nesnáž: do jaké míry děti podporovat v tom, aby do světa fantazie utíkaly před skutečným světem? Práce se symbolickým rámcem je důležitý prvek skautské metody, ale přehnaný důraz na něj může vést k tomu, že metoda jako celek přestane fungovat – vždyť v ní přeci nejde jen o „hraní si na hrdiny“, ale také o učení se praxí nebo pomocí družinového systému.

Proto se vyplatí mít na mysli i problematičtější stránky fantazijních příběhů – zejména v jejich filmovém zpracování, které bývá kvůli omezenému času obvykle zkratkovitější než knižní předloha. Příběhy pracující s reálným prostředím mají tu výhodu, že se v nich snadněji kontroluje vnitřní logika dění – nikdo v nich nemůže jen tak porušovat třeba gravitaci. To ve fantasy neplatí: udržet vymyšlený svět pohromadě tak, aby si jeho principy neprotiřečily, je mnohem těžší (pokud to vůbec jde). Jakmile vpustíme do příběhu kouzla, dostáváme se na tenký led: co je ještě možné vykouzlit, a co už ne? Autorka příběhu Harryho Pottera Joanne Rowlingová se kouzlům sice pokouší nastavit určité hranice, přesto se na řadě míst můžeme ptát, proč ze dvou podobných situací v jedné kouzlit jde a v jiné už ne. Speciální problémy vyvstávají tam, kde začíná zahrávání si s časem: pokud už ho přijmeme, proč například nepoužít obrácení času na více problémů než jen ve třetím díle série? A to ještě nemluvíme třeba o *Letopisech Narnie*, kde na konci prvního dílu lev Aslan najednou vstává z mrtvých.

To vše neznamená, že příběhy jako ty ze Středozemí nebo Bradavic nemají ve skautingu své místo. Mohou ho tam mít, ale k jejich využití – jako ostatně k využití každého jiného symbolického rámce – se vyplatí sahat až po úvaze, jestli budou v oddíle skutečně fungovat. Někdy může být funkčnější obrátit se k hrdinům, kteří člověka nevedou ven ze světa, v němž běžně žije, ale kteří naopak sami do „všedního“ světa vstupují. Například úspěch foglarovek stojí do velké míry právě na tom, že víceméně každý jejich čtenář může sám zažít totéž, co jejich hrdinové, i když

nemá kouzelnické schopnosti. K Rikitanovi se totiž malý kluk dokáže vztahovat bezprostředněji než k superhrdinovi, kterého může třeba bezmezně obdivovat, ale od kterého se nejspíš nedočká konkrétní inspirace k tomu, co s kamarády podniknout v sobotu za městem.

ZÁVĚREM

Shrňme si dosavadní úvahy v kostce: dobrý příběh s dobrými hrdiny nám umožňuje vstoupit do něj, prožít ho a ve vlastním životě se podle něj orientovat. Na tom, do jakých příběhů vstupujeme, tedy záleží. Jako vedoucí přítom máme slušnou šanci prostředkovat dětem příběhy smysluplné a v dobrém slova smyslu orientující – ať už skrze hry s pouťavou legendou, prostřednictvím společné reflexe toho, co si z příběhů odnášíme, nebo „jen“ tím, že si s dětmi o jejich oblíbených knížkách či filmech prostě povídáme. K jakým příběhům s jakými hrdiny tedy sahat?

Asi každý bude pracovat s takovými hrdiny, se kterými se jeho oddíl i on sám aspoň zčásti může ztotožnit. Univerzálně platný návod na to, jaké téma vybrat pro etapovku na tábor, aby plnila všechny výchovné cíle, které bychom chtěli, neexistuje. Určitě se tomu ale dá napomoci: přinejmenším tím, že pro mě při výběru jediným kritériem nebude to, že například *Pán prstenů* je můj nejoblíbenější příběh (nebo že je naopak oblíbený u kluků či holek z oddílu). Jistě nebudeme dětem nutit příběhy, které by je nezaujaly – což ale neznamená, že vždycky musíme sáhnout po posledním kasovním trháku. Vedle příběhů, které vedou k rozvíjení fantazie, se můžeme inspirovat i těmi skutečnými; symbolickým rámcem pro hru můžou být jistě i události, které se opravdu staly (ať už by to byl třeba příběh Kryštofa Kolumba, zlaté horečky na Klondiku nebo atentát na Heydricha). Ostatně čím víc člověk dospívá, tím spíš obvykle tíhne namísto fiktivních vzorů k postavám, které skutečně žily nebo žijí. Ať už ale sáhneme po příběhu smyšleném či skutečném, rozhodně se vyplatí si pro sebe zformulovat, co pokládáme za jeho hlavní sdělení – a co s jeho pomocí (třeba i nepřímo, „mezi řádky“) chceme dětem předat.

Na výchovu dětí prostřednictvím hrdinů nemáme samozřejmě vliv jen my ve skautských oddílech. Možná, že jiné vlivy – rodiče, spolužáci nebo vůbec společnost, ve které děti vyrůstají – jsou i silnější. Ale sama povaha a hodnoty společnosti se utvářejí mimo jiné právě i pohádkami, literaturou a filmy, které v ní vznikají. Pokud chceme, aby u nás vznikaly kvalitní příběhy, pomůžeme tomu nejlépe tak, že společenskou poptávku po nich sami podpoříme. Přinejmenším tím, že se budeme – ať už v oddíle nebo jinde – dělit o ty příběhy, které nás samotné opravdově oslovily. Bez ohledu na to, jaký mají ve společnosti komerční úspěch. ✕

FOTO: JIŘÍ GRUS — UKÁZKA Z KNIHY RYCHLE ŠÍPY A JEJICH ÚŽASNÁ NOVÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Náměty na hrdinské symbolické rámce

Nezapomeň, že celkové vyznění záleží nejen na výběru, ale i na zpracování a uchopení daného příběhu

Sestavil Učeň, Václavka a Emča.

Pán much (starší skautky a skauti, roveři) – Jaké vyhlídky na přežití má parta dětí odkázaná na sebe samu uprostřed oceánu? Působivý příběh od nositele Nobelovy ceny za literaturu Williama Goldinga alegoricky vypráví o zrodu zla na příkladu skupiny kluků ztroskotavších na opuštěném ostrově. Román se dočkal hned dvou stejnojmenných filmových adaptací (1963, 1990).

Tobiáš Lolness (světlušky a vlčata, skautky a skauti) – Originální vyprávění o miniaturních bytůstkách menších než dva milimetry žijících na jediném stromě. Hlavní hrdina Tobiáš musí napnout všechny své síly, aby zachránil svou rodinu i celý strom. Příběhu francouzského spisovatele Timothée de Fombelle nechybí vtip, citlivě vykreslené vztahy mezi postavami ani nenucená zamýšlení nad možnou zkázou ekosystému či fungováním nesvobodného režimu.

Ronja, dcera loupežníka (světlušky a vlčata) – Příběh přátelství Ronji a Birka, děti ze dvou zneprátených loupežnických band. Vyprávění mj. o tom, jak vztahy mezi dětmi mohou vést k proměně vztahů mezi dospělými. Na základě románu Astrid Lindgrenové byl ve Švédsku natočen také pěkný stejnojmenný film (1984).

Most do země Terabithia (skautky a skauti) – Na pohled příběh ze světa fantasy, ve kterém ovšem jde především o přátelství dvou dětí, Jesse a Leslie, a o nesnadné vztahy s jejich okolím a hledání svého místa ve světě. Případ dětského příběhu, který se nevyhýbá vážným tématům, jako je smrt blízkých, a zvládá je s citem. Podle knihy Katherine Patersonové vznikl zdařilý film (2007).

Nikola Šuhaj loupežník (skautky a skauti, roveři) – Románová balada o zbojníkovi odehrávající se na Podkarpatské Rusi. Příběh přináší morální dilemata jako loupění zbojníků, které pomáhá chudým obyvatelům, nebo udání kamaráda četníkům za velký osobní prospěch.

Čarodějův učeň (světlušky a vlčata, skautky a skauti) – Pohádkový příběh, který zpracovává legendu ze 17. století o mláďenci Krabatovi a jeho zápolení s čarodějnickým Mistrem v Černém mlýně. Podle knihy Otfrieda Preußlera vznikl stejnojmenný český kreslený film (1977) a později i hraný film Krabat (2008). Kniha nejen o kouzlech, ale i o přátelství, s řadou dobrodružných příhod.

Kamarád ze vzdáleného údolí (starší skautky a skauti, roveři) – Vyprávění Elizabeth Websterové o přátelství novináře Jakea Farranta, kterému zbývá několik posledních měsíců života, a cikánského chlapce Cvrčka, s nímž se seznámí na venkově. Citlivé zpracování vážného tématu vyrovnávání se se smrtí a zároveň působivé vykreslení vztahu konkrétního kluka k přírodě, které se může hodit například jako táborová četba na pokračování.

Zvonilka (světlušky) – Série filmů o vile Zvonilce a jejích kamarádech, kteří zažívají dobrodružství při objevování Roklinky a okolí. Každá z vil má odlišnou specializaci a problémy vždy kamarádi vyřeší spoluprací a využitím svých zaměření.

Gruffalo (benjamínci) – Dobrodružství příšery z černého lesa ukazující dětem, že ani to nejhorší monstrum nemusí být ve skutečnosti tak děsné.

DALŠÍ NÁMĚTY

1984, Pocahontas, Zlodějka knih, Rebelka, Jak vycvičit draka, Martan, Vlaštovky a Amazonky, Zootropolis, Velká šestka, Hvězdný prach, WALL-E, Pipi Dlouhá punčocha, Příběhy na dobrou noc pro malé rebelky, Medvídek Pú, Cesta kolem světa za osmdesát dní, Společnost správných romantiků.

Odvážná Vaiana (světlušky a vlčata, skautky a skauti) – Jeden z neúspěšnějších Disney filmů poslední doby, ve kterém se odvážná hrdinka vydává za útes, aby zjistila tajemství svého lidu a zachránila svůj rodný ostrov v jižním Pacifiku.

Ve *Skautingu* z listopadu 2016 je článek *Literární inspirace nejen pro symbolické rámce*, který přináší další tři neznámé náměty.

Za horizont všedních dní

redakce

Příběhy považujeme od pradávna za jeden z nejučinějších způsobů předávání hodnot. Svě o tom ví i skaut, pedagog a spisovatel František Tichý.

V únorovém čísle jsme recenzovali jeho novou knihu *Výchova jako dobrodružství*, ve které z pozice ředitele přibližuje čtenářům Přírodní školu – netradiční pražské gymnázium, inspirované skautskými přístupy a metodami.

František však mezitím obdržel cenu Magnesia Litera (v kategorii knih pro děti a mládež) za jiné své dílo – román *Transport za věčnost*. Z dětské perspektivy v něm přibližuje život v terezínském ghettu za druhé světové války. Příběh inspirovaný skutečnými událostmi zde dětským čtenářům zprostředkovává momenty dějinami vzdálené a dramaticky nepředstavitelné, přesto však často dnešní mládeži povědomé. Průnik mrazivé atmosféry s dětskými radostmi i starostmi otvírá příležitost k porozumění těžkým časům i představitivosti sebe sama v nich.

Hledáte-li hrdiny, kteří mohou dnešním dětem podobné příběhy a jejich hodnoty předávat, není od věci sáhnout právě po těch dětských, zvláště když o nich někdo dovede vyprávět. Společné čtení *Transportu za věčnost* jich nabízí víc než dost. ✕

Transport za věčnost (František Tichý, Baobab, 2017).

Kým jsou pro vás hrdinové?

Hrdinové jsou ti, kteří udělali něco moc, moc dobrého. Například když máma porodila 5 dětí a přitom jenom první bylo plánované. A to první (já) vypustilo vodu a potom čekalo 25 hodin. Po té době na ni skočila doktorka. Táta vychoval 5 dětí a protřpěl to s ní. Nebo třeba Don Bosco, který se staral o kluky z ulice. Vlastnosti hrdinů podle mě jsou obětavost, pomoc ostatním, laskavost. V oddíle není nikdo, kdo porodil 5 dětí nebo se staral o kluky z ulice. **Anna Horká – Iška, 10 let, 37. oddíl vodních skautů, Brno**

Hrdina je pro mě ten, kdo vykonává své každodenní povinnosti s pokorou a na nic si nestěžuje, přitom má radost z maličkostí. Ten, kdo mluví pravdu i za vysokou cenu, na úkor svého pohodlí, nedbá na to, že bude pro smích nebo za cenu svého života. Opravdový hrdina se může dopustit chyb, ale dokáže je napravit. Hrdina je čestný, spravedlivý, soucitný, dokáže druhým odpouštět a pro druhé i něco vytrpět. **Emma Hegerová, 13 let, 4. oddíl Slunce, Letovice**

Můj děda se narodil ještě za druhé světové války. Chodili do školy pěšky asi 4 km tam a zpátky. Neměli moc hraček, a tak si kluci uměli pohrát s ledasčím. Po základní škole šel na střední a má i vysokou. Po promoci se rozhodl být vojákem. A stal se později vojákem z povolání. V důchodu se věnuje svojí chalupě, kde chová králíky a slepice. Dneska v 86 letech se už těší z vnoučat i pravnoučat. Je to můj hrdina! **Pavel Skoupý, 10 let, 1. oddíl, Rájec-Jestřebí**

ADAM ČAJKA

Rád prozkoumává, jak je dnešní svět propojený. Mimo jiné působí v NaZemi, kde se věnuje vzdělávání.

Vyprávět jiné příběhy

Symbolický rámec vnímáme jako zábavný prostředek. Co si z něj ale o podobách hrdinství mužů a žen děti odnáší do reálného života? Často čerpáme náměty k našim symbolickým rámcům z historie nebo dobrodružné literatury, protože ukrývá silné příběhy, které, jak předpokládáme, děti dobře namotivují. Příběh potřebuje své hrdiny a těch nalezneme mezi rytíři, indiány či objeviteli dostatek. Hrdinové něco vykonávají – opustí domov, podstoupí velký boj, přežijí a svojí odvahou a chytrostí přemohou ty, kteří jim nepřejí. O čem historie mnoho nevypráví, je reálná role žen v těchto příbězích. Ženy nalezneme v rolích ošetřovatelek, princezen, mocných čarodějnic či dívek převlékajících se za kluky proto, aby mohly sednout na koně a vyrazit na cestu s muži. Jaké to pro skautky je, identifikovat se s příběhy, které historicky prožívali spíše muži?

Najít symbolický rámec, kde vystupují vhodné ženské hrdinky, může být oříšek. Pokud na úroveň bojovníků kluků postavíme léčitelku holku, nemusí s tím být spokojené. Proč? Problém není v samotné postavě léčitelky. Ta je zajímavou hrdinkou, musí znát hodně o bylinách a následně používá svou znalost ve prospěch ostatních. Jenže její hrdinství značně pokulhává za hrdinstvím chrabřejších bojovníků s meči, a tento kontrast na smíšeném táboře vynikne. Možná, že problém je spíše v tom, co obecně považujeme za hrdinství a co zas tak úplně ne. V naší kultuře je za hrdinu častěji považován ten, kdo k dosažení cílů používá násilí a zabíjí své nepřátele, než ten, kdo mu dokáže předejít či napravit jeho následky. Jak holky, tak kluci se pak ztotožňují s hrdiny, které jsme jim určili, a mimochodem do sebe přijímají stereotypy o rozdělení rolí mezi muže a ženy.

Občas se ženský svět snaží vyrovnat mužskému v měřítkách ryze mužských. Například Amazonky – bojují, ale co víc vlastně víme o jejich kultuře? Samozřejmě existují výjimky. V příběhu o děvčátku Momo je to pouze ona, kdo odolá agentům, kteří lidem kradou čas; a nepotřebuje k tomu být kluk. V *Ledové královně* se Gerda vydává zachránit Kaje, jemuž se v oku usadil střípek, kvůli kterému vidí svět sobecky. A Gerda všemi nástrahami projde, aniž by byla bojovnice, čarodějka či by si osedlala draka. Má pouze čisté úmysly a neuvěřitelně pevnou vůli.

Možná nám pomůže se ptát, odkud pochází pojetí hrdinství tak, jak ho známe, a začít chápat hrdinství šířeji. Odpovíme si sami na to, kdo jsou pro nás hrdinové reálného světa.

A pak hledejme příběhy, které by toto hrdinství lépe přiblížily dětem. Třeba se nám tím rozšíří výběr příběhů, do nichž se vžijí stejně tak holky jako kluci, a společně se naučíme, že hrdinou může být i někdo jako my. ✕

INZERCE ↓

Novomlýnská vodárenská věž

Projděte se
expoziční
Praha hoří!!!

Kolik požárů z pražské historie
vaše oddíly znají a o kterých
nemají
ani ponětí?
A jak tyto
požáry
proměnily
Prahu?

Pojďte
se svým
oddílem
vyšlápnout
všech
172 schodů!

Novomlýnská vodárenská věž
Nové mlýny 827/3A
Praha 1 – Nové Město

Znáte všechny objekty
Muzea hl. m. Prahy?
Jestli ne, mrkněte na
www.muzeumprahy.cz.

MICHAL ZÁBRŠ – MYC-HAL

Bývalý skautský vedoucí 43. oddílu Letící hvězda PVS Žlutá ponorka Třebíč, nyní aktivní ve sdružení Halahoj. Pracuje jako výtvarník v Muzeu Vysočiny Třebíč.

I ty můžeš být opravdový hrdina či opravdová hrdinka

Hrdinství jako hlavní téma zážitkového kurzu

Ne každému se podaří mít svou Dreyfusovu aféru, ne každému zaklepe na dveře odbojář ve smrtelném nebezpečí, zvláště ne v dnešní době. Jak se ovšem stát hrdinou či hrdinkou, když se zdá, že nám k tomu chybí příležitosti? Existuje i jiný typ hrdinství než hrdinství velkých činů, jenž vstoupí do učebnic historie? Tyto a podobné otázky stály na počátku přípravy čtyřdenního zážitkového kurzu pro účastníky starší 16 let, který proběhl loni na podzim. „Hrdinské“ téma začalo v posledních letech výrazně rezonovat veřejným prostorem. Příkladem mohou být projekty Českého rozhlasu či neziskové organizace Post Bellum, jež přímo zpracovávají osudy hrdinů 20. století. Po debatách v instruktorském týmu jsme se shodli na tom, že tím, co nás zajímá nejvíce, je hrdinství v každém z nás. Hrdinství, které v nás dřímá a které by byla škoda v pravé chvíli neprojevit. Spíše než stavět pantheon hrdinů a ten zvenčí okukovat, jsme chtěli hledat přesahy do naší všední současnosti. Formulovali jsme si tři základní teze kurzu:

- Každý den je čas na hrdinství – hrdinství není jen o velkých činech, ale také (a v mnohem větší míře) v drobném každodenním hrdinství.
- I na mně záleží – a právě na mně záleží.
„Příklad není to nejdůležitější při ovlivňování jiných lidí. Je to to jediné.“ (Albert Schweitzer)
- Stát se hrdinou není otázkou náhody, lze se na to připravit. Existují kroky, které nám pomohou lépe zvládat situační tlaky a zachovat si morální integritu.

V následujícím textu představím, jakým způsobem jsme tyto teze přetavili do dramaturgie kurzu a z jakých materiálů jsme čerpali inspiraci. Naší snahou bylo uvádět co nejvíce autorských programů, využívat maximálně zážitků z programu a vyhnout se tak pokud možno formě přednášek – což samozřejmě nešlo uplatnit absolutně, jestliže jsme chtěli zdůraznit konkrétní sdělení.

CO JE TO HRDINSTVÍ?

Při přemýšlení o hrdinství není možné vyhnout se odpovědi na otázku, koho vlastně za hrdinu považujeme. Cítíme nějaký rozdíl mezi pojmy *udatnost*, *statečnost*, *odvaha*, *hrdinství*? Ve veřejném diskurzu jsou tato slova úzce spojena: hrdina bývá udatný, statečný, odvážný – a naopak, udatnost konkrétního činu jej automaticky pasuje na hrdinský.

Tématu se celoživotně věnuje americký psycholog Philip Zimbardo, který se o vymezení pojmu hrdinství pokusil ve své knize *Luciferův efekt. Jak se z dobrých lidí stávají lidé zlí*. Hrdinství definuje pomocí čtyř klíčových rysů: (1) musí být prováděno dobrovolně, (2) musí zahrnovat riziko nebo potenciální oběť, (3) musí být uskutečněno jako služba jednomu nebo více lidem či komunitě a (4) nesmí zahrnovat sekundární, vedlejší zisk očekávaný v době činu. Zimbardo nepřiznává hrdinský status všem odvážným či statečným jedincům, tyto vlastnosti považuje sice za nezbytné, zároveň ovšem samy o sobě za nedostatečné.

MNOHO PODOB HRDINSTVÍ

Pomyslnou linkou celého kurzu jsme zvolili program *Mnoho podob hrdinství*, který měl být uveden šestkrát a pokaždé měl představit jiný typ hrdiny či dvojice hrdinů, přičemž vždy jej následovala tematicky vázaná aktivita. Se znalostí Zimbardova přístupu k hrdinství jsme se snažili představit široký vějíř možných hrdinů. Cílem tohoto programu bylo ukázat, že hrdinství často tkví v drobnostech, v každodenní péči, ve vůli překonat lhostejnost a nechuť k aktivitě, k vystoupení z mlčenlivého davu.

- 1** První dvojice byla spíše recesistická v rámci úvodního seznamovacího „superhrdinského“ večera (Superman a Batman), další dny jsme už ale hráli na vážnější notu.
- 2** Ve společném portrétu jsme představili možná trochu nesourodou dvojici mladých lidí – Malálu Júsovou, pákistánskou bojovnici za právo dívek na vzdělání, a Jakuba Čecha, prostějovského aktivistu. I přes naprosto rozdílné podmínky je spojuje ochota aktivně se zajímat o okolí a nést za to následky. Výstupem účastníků pak byl osobní závazek, smlouva se sebou samým, zasadit se o konkrétní pozitivní změnu ve svém okolí. Vyhodnotit tuto aktivitu budeme moci až v listopadu tohoto roku, kdy vyprší termín smluv.
- 3** Samostatný prostor dostal Jan Kubiš jako zástupce velkého hrdinského činu. Po jeho představení a zmínění důsledků atentátu na Heydricha se mohli účastníci rozhodnout, zda půjdou na místní hřbitov zapálit za Jana Kubiše svíčku. Zajímavá pak byla již neformální noční diskuze k tomuto tématu, kdy ne každý byl ochoten Kubišův čin za hrdinský považovat.

4 Petr Třešňák je pro nás prototypem každodenního hrdinství. Petr Třešňák, zástupce šéfredaktora časopisu *Respekt*, vychovává autistické dítě a podle jeho námětu byl natočen film *Děti úplňku*. Ten účastníci zhlédli a současně jim byl přečten příspěvek Třešňáka na sociální síti, kde popisuje jeden „běžný“ den se svým dítětem. Účastníci následně mohli napsat Třešňákovi dopis, jak na ně jeho starost o nejbližší osobu působí. Dopisy jsme pak skutečně odeslali.

5 Michal Velíšek zaplatil za svou pomoc neznámé dívce životem a stal se tak představitelem hrdinství okamžiku. Právě jeho čin inspiroval nadaci ADRA k udělení Cen Michala Velíška. Pár dní před kurzem se laureátkou za rok 2017 stala Darina Nešporová, učitelka v mateřské škole, která svou duchapřítomností zachránila děti na přechodu pro chodce.

6 Jako posledního jsme chtěli představit možná poněkud kontroverzního Jiřího Imlaufa, frontmana skupiny Houpací koně. Jako mladý student těsně před revolucí spolupracoval s StB, ale nyní se neschovává za hradbu mlčení, o svém selhání se nebojí mluvit a veřejně jej přiznat. Diskuze o tom, zda je toto možné vnímat jako hrdinství mohla být velmi podnětná, poslední dva příklady hrdinů jsme ale nestihli v plánovaném rozsahu uvést.

EFEKT PŘIHLÍŽEJÍCÍHO

V literatuře mnohokrát popsany efekt přihlížejícího (*bystander effect*) lze jednoduše shrnout takto: Čím více lidí je svědkem naléhavé události, tím je méně pravděpodobné, že někdo z nich zasáhne. Jen několik dní před naším kurzem proběhla médií zpráva, že písečtí studenti bojovali v Plzni o život ženy, zatímco si jí ostatní fotili. Kolem ženy stálo v době jejího zkolabování několik dospělých, nikdo z nich ovšem nebyl ochoten pomoci. „*Lhostejnost k druhým a lhostejnost k osudu celku je přesně tím, co otevírá dveře zlu,*“ myšlenka Václava Havla mluví přesně o tom, co jsme si představovali pod jednou z tezí kurzu *Ina mně záleží – a právě na mně záleží* a co obnáší také efekt přihlížejícího. Vždyť právě ono vystoupení z davu vyžaduje odvahu, přesně v tomto bodě můžeme mluvit o zrození hrdiny.

My jsme stáli před otázkou, jak tato zjištění sociální psychologie převést do dramaturgie kurzu. Nakonec jsme pro celé téma zvolili spíše recesní aktivitu, jež posloužila jako vstupní brána k další diskuzní části. Účastníci se rozdělili do dvou skupin a ty následně ještě na dvojice. Dvojice z první poloviny si připravily jakési živé obrazy situací, které by mohly evokovat nutnost pomoci nebo právě naopak zájem lovců senzací – například dopravní nehoda, násilný čin či příchod uprchlíků. Druhá polovina pak také ve dvojicích obcházela tyto živé obrazy a dělala si u nich selfie. Následně se skupiny vyměnily, fotky z mobilních telefonů i s případnými vtipnými komentáři jsme pak využili v moderované diskusi, jejíž závěry jednotlivé skupiny prezentovaly na flipchartech.

Efekt přihlížejícího má ale i výrazně pozitivnější stránku, jak ukazuje video z TED konference (youtu.be/Ufs8c-KyzLvq). Ken Brown zde tvrdí, že nepřístupná masa neochotných lidí se velice lehce může změnit v nadšené pomahače – stačí, když oběť cíleně o pomoc požádá: „*Vy paní v bílé*

FOTO: TOMÁŠ PROTIVÍNSKÝ

halence, prosím pomozte mi.“ Zimbardo to formuluje lakonicky: „*Potřebujete pomoc? Prostě o ní požádejte.*“ A oba společně pak vidí ohromný potenciál v možnosti jedince pozitivně ovlivňovat ostatní. Tak, jak se necháme „strhnout“ nečinností, jsme ochotni se přidat k energií sršícím nadšencům. Jestliže lhostejná masa lidí nechává zvítězit zlo, stačí jeden hrdina, aby svou aktivitou ukázal cestu ostatním. Ne- ní v tom ohromná síla?

RŮZNÉ VNÍMÁNÍ HRDINSTVÍ U MUŽŮ A ŽEN

Genderové stereotypy ve vnímání hrdinství jsme představili hrou *I have a dream... a já mám doma dva koše prádla*. Zdánlivě taktická hra, kdy muži měli za úkol zachránit svět a ženy jim v tom pod záminkou potřeby výpomoci s domácími pracemi všemožně bránily, vypadala možná vůči ženám trochu šovinisticky, vyústila ale ve velice vtipnou konverzační hru, jež mohla pomoci účastníkům pochopit smýšlení opačného pohlaví. Na začátku jsou vylosovány manželské páry (proto je potřeba, aby byl stejný počet dívek a chlapců), ve kterých se pak odehrává celá hra – společně chodí na nákupy, řeší opravy v bytě, skládají prádlo nebo přebalují a uspávají miminko. A mezitím muži řeší zapeklitý taktický úkol (z PET víček, pro které musí běhat, sestavují poselství světu, jež musí obsahovat všech 26 písmen anglické abecedy) a ženy se neustále převlékají, malují a společně popíjejí kávičko (☕ kompletní pravidla na bit.ly/PravidKom).

Cílem programu bylo poukázat na to, co jsou zažitá kliše a co doopravdy rozdílné vnímání. Očekáváme velké hrdinské činy spíše od mužů a ženy posíláme starat se o každodenní problémy? Nejsou i ony ale často příležitostí k hrdinství? Jak důležité je mezi sebou o tom všem mluvit? Program jako takový ovšem sloužil zejména jako motivace k následné, velmi podrobné diskusi mezi chlapci a dívkami.

ROZHODOVÁNÍ VE VYPJATÝCH ŽIVOTNÍCH SITUACÍCH

Rozhodování každého z nás je právě tím okamžikem, kdy testujeme svou morální integritu. Nemusí nutně jít jen o rozhodnutí velká, často právě drobné každodenní ústupky jsou tím, co pomalu, ale nenávratně, láme lidem páteř. Jak ve své *Zprávě o třetím hudebním českém obrození* formuloval Ivan Jírouš: „*Jakmile je totiž učiněn první ústupek, ať pod →*

pokryteckou omluvou nebo poctivým dojmem, že na tom nezáleží, je ztraceno vše.“ Pro někoho tato maxima může působit nabubřele a nedosažitelně, je to však právě ona, kterou bychom měli poměřovat své rozhodování.

Náš kurz vrcholil programem na pomezí rolové hry a larpu *Taková normální rodinka*, jehož snahou bylo postavit účastníky před důležitá rozhodování. Těžili jsme při něm ze zkušeností z uvádění dramatického programu *Cesta časem*, jenž provází účastníky od roku 1918 do roku 1989 a nechává je prožít zásadní okamžiky české novodobé historie.

Účastníci byli rozděleni do čtyř rodin, každá rodina dostala byt (místnost na základně) a jednotlivci pak popis své postavy a první situace. Začínali jsme během druhé světové války, každé rodině zabušil na dveře buď přímo odbojář žádající o poskytnutí úkrytu, nebo poslíček s prosbou o přijetí odbojáře. Rodina se během přibližně 15 minut rozhodovala, zda podstoupí toto riziko, v některých případech tedy seděl odbojář přímo u stolu, jindy byli účastníci o samotě. Ke každé rodině pak vpadlo gestapo a příběh jednotlivých rodin pokračoval podle jejich rozhodnutí. Postavy postupně stárly, pouze v případě úmrtí na popravišti se účastníci vraceli do jiných rodin například jako ženichové dcer. Připravili jsme mimo jiné rozhodování, zda přijmout či nepřijmout byt po Němcích, podepsat souhlas se vstupem cizích vojsk nebo s Chartou 77, v osmdesátých letech pak rodiny řešily emigraci. Vážnější situace a uzavřenost v rodinách byly narušeny třeba setkáním všech na hromadné svatbě nebo mladých na koncertě a starších v „hospodě“.

Přibližně tříhodinová hra se dostala hodně pod kůži, rodiny se spolu sžily a svůj vývoj velmi prožívaly. Intenzivní bylo zvláště závěrečné rozhodování o emigraci. Pohled zůstavších na prázdné židle po zbytku rodiny byl silným momentem. Velký prostor jsme věnovali společné reflexi, účastníci zdůvodňovali svá rozhodnutí, reflektovali, čím byli ovlivněni, jak moc se dokázali vcítit do dané situace, apod. Právě reálné dopady rozhodnutí a jejich vliv na další kroky rodiny hodnotili účastníci velmi pozitivně.

BANALITA HRDINSTVÍ

Jakkoliv je Zimbardova kniha *Luciferův efekt* se svým ponorem do temných zákoutí lidské duše děsivá, končí s nadějí a optimismem kapitolou, jejíž podtitul nese název *Oslava hrdinství*. Zimbardo zde přichází s pojmem *banalita hrdinství*, kterým parafrázuje známou tezi Hannah Arendtové o *banalitě zla* (přišla s ní po procesu s Adolfem Eichmannem, jedním ze strůjčů genocidy evropských Židů). Lidé páchající zlo nemusí být žádnými monstry, mohou to být i lidé, již zkrátka jen plní, co se po nich chce, aniž by to byli schopni nahlédnout z širší – řekněme etické – perspektivy. Proti tomu staví Zimbardo banalitu hrdinství: „Každý z nás se může stejně snadno stát jak hrdinou, tak pachatelem zla, a to v závislosti na tom, jak jsme ovlivněni situačními silami.“

Uvědomíme-li si, jak tenká je hranice mezi dvěma opačnými póly – hrdinstvím a pacháním zla, potřebujeme najít návod na to, jak nežádoucím vlivům odolat, stát se místo lhostejným kolemjdoucím aktivním pozitivním hybatelem. Zimbardo je přesvědčen o tom, ve shodě s naší třetí tezí kurzu v úvodu, že stát se hrdinou není jen otázkou náhody a osobních dispozic. Přichází s programem deseti kroků, jak podpořit osobní odolnost a nepodlehnout nežádoucím sociálním vlivům:

- 1 Udělal jsem chybu. Je třeba své chyby ve chvíli, kdy si je uvědomíme, přijmout, poučit se z nich a nesnažit se je zamaskovat.
- 2 Jsem všímavý. Příliš často fungujeme na autopilota a nepřemýšlíme o smyslu bezprostřední situace.
- 3 Jsem zodpovědný. Vždy si přestavte budoucnost, kdy dnešní skutek bude souzen a nikdo nebude akceptovat vaše námitky, že jste pouze plnili rozkazy.
- 4 Jsem sám sebou, jsem jedinečný. Anonymita a utajení skrývají provinění a podkopávají lidské vztahy.
- 5 Vážím si spravedlivé autority, ale bouřím se proti nespravedlivé. Buďme slušní a zdvořilí, pokud je takový postoj oprávněný, ale charakterní a moudří při odolávání pseudovůdcům a jiným falešným prorokům.
- 6 Chci být přijat skupinou, ale bouřím se proti nespravedlivé. Tlaky, abyste se stali týmovými hráči a obětovali osobní morálku, jsou často neodolatelné.
- 7 Budu ostražitější k rámování. Kdo vytváří rámec situace, má nad ní kontrolu, přitom rámování má často větší vliv než přesvědčivý argument. Vizuální obrazy, slogany, loga nás ovlivňují a směřují k idejím, jež propagují.
- 8 Udržím v rovnováze svoji časovou perspektivu. Když se přestaneme spoléhat na minulé závazky a budoucí odpovědnost, chytne se do pastí přítomného okamžiku a můžeme dělat věci, které ve skutečnosti nejsou tím, v co věříme.
- 9 Neobětují osobní a občanské svobody za iluzi bezpečí. Oběti jsou skutečné a okamžité, ale bezpečnost jen vzdálená iluze.
- 10 Mohu vzdorovat nespravedlivým systémům. Hrdinské činy jednotlivců se nejlépe provádějí tak, že lidé požádají ostatní, aby se k jejich úsilí připojili.

Zimbardo knihu uzavírá myšlenkou, že „*banalita hrdinství znamená, že jsme všichni hrdinové v očekávání*““. Při plánování propagace našeho kurzu jsme přemýšleli o výrobě triček s nápisem *HERO IN PROGRESS*. Nakonec jsme tak neučinili, ale ve výsledku to byla ta hlavní myšlenka, kterou jsme mladým lidem na našem víkendovém setkání chtěli předat. ✕

TEREZA TOSTOVÁ – ŽÁBA

V současné době žije v Líbeznicích, kde se snaží pomáhat u světlušek, a od roku 2014 je v odborném týmu.

Hrdinky a hrdinové v odborkách

Hrdinky i hrdinové jsou mezi námi! Hledejte je v odborkách. Náповěda: Setkáte se s nimi například prostřednictvím Čtenáře/Čtenářky či Divadelníka/Divadelnice. Díky úkolům v těchto odborkách se seznámíte s hrdiny a hrdinkami z per velikánů. Pokud jde o odborku Divadelník/Divadelnice, některý z příběhů můžete ve formě představení navštívit a zahrát pro své kamarády ze střediska, případně třeba pro domov důchodců ve svém okolí. Staří lidé vaši snahu ocení a zřijemní jim tímto čas – a myslet na lidi, kteří bývají často sami, je vlastně také kousek hrdinství.

Pokud vám hraná verze není blízka a rádi se touláte ve světě fantazie, můžete se velikány stát tím, že o svém hrdinovi či hrdince napíšete – zkuste odborku Spisovatel/Spisovatelka. Inspirací může být kdokoliv z okolí, konkrétně třeba naši skautští bratři a sestry, kteří zažívali za dob minulých příběhy hodné zamyšlení (nebo i jiné historické postavy). Zapojte do toho svou družinu a výsledek vás jistě překvapí.

Motivovat nás mohou i lidé, kteří se věnují nějaké obdivuhodné činnosti – zdravotníci, sportovci. K jejich úsilí se můžeme připojit plněním odborek Zdravotník/Zdravotnice nebo Sportovec/Sportovkyně. Co může být víc než umět pomoc druhému člověku a třeba mu i zachránit život. Hrdinu lze jistě spatřovat i ve sportovci, který reprezentuje svou zemi či klub a hraje podle fair play, což jsou dva principy, které jsou nám, skautům, blízké.

Pokud bychom se chtěli poohlédnout jinde, další inspiraci nalezneme v (nejen) i skautské historii, zkuste se zaměřit na odborky Historik/Historička či Skautský historik/Skautská historička. Jsou to odborky, které si zaslouží místo ve vašich programech. Zkuste zapátrat třeba v historii vašich středisek a jistě narazíte na zajímavé příběhy, o které se budete moci podělit s ostatními. Určitě najdete hrdiny nejen v nedávné české historii, ale i v dobách dávno minulých, v nichž žilo mnoho panovníků, kteří se zasloužili o rozvoj našich zemí.

Odborky nabízejí mnoho témat, v nichž se skrývá kus hrdinství, který si můžete prožít sami. Stát se hrdinou či hrdinkou není tak těžké. Hrdinové jsou všichni, co se dokáží překonat a splnit nějakou odborku. Za každou odborkou najdeme malý kousek hrdinství. ✕

INZERCE →

→ INZERCE

PROČ MÁTE RÁDI SVŮJ ZÁPISNÍK?

Mít zkušeného rádce je investice do budoucnosti oddílu

Rádci s námi sdíleli své pocity. Vyplynulo z nich, že zápisník je super věc, která jim moc pomáhá. Chválí si jej jak rádci, tak vůdci. Sdílíme dál!

„Je dobře zpracovaný a čerpám z něj nové zkušenosti a zajímavé hry.“

„Je luxusně obsáhlý a má snad všechno, co rádce a čekatel potřebuje.“

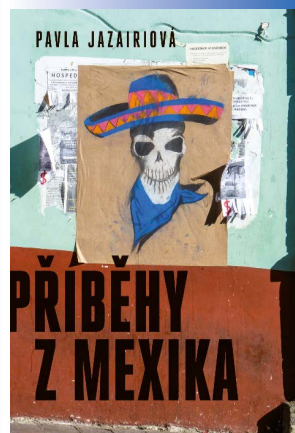
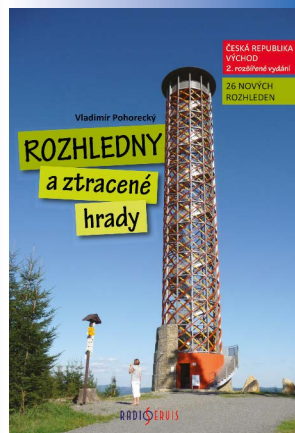
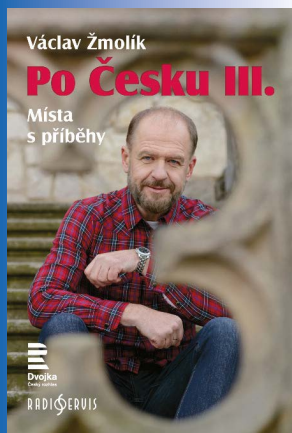

199 Kč

skaut.cz/obchod

TIPY NA LETNÍ ČTENÍ

RYDAVATELSTVÍ ČESKÉHO ROZHLASU
RADIO SERVIS

www.radioteka.cz

LENKA MUSILOVÁ
Pomáhá při vedení 6. roje světlušek v Moravských Budějovicích, instruktorka na ČLK Sursum.

Staň se hrdinou

Program o hrdinech věnovaný věkové kategorii světlušek a vlčat

Cíle	Světlušky a vlčata se zamyslí a navzájem si sdělí, kdo je pro ně hrdinou/vzorem; uvědomí si, jaká vlastnost se jim u hrdiny líbí a proč; během následujícího týdne zkusí být jako jejich hrdina
Účastníci	Světlušky a vlčata, na počtu nezáleží
Prostředí	Klubovna, větší prostor venku (louka, hřiště)
Délka	1–1,5 hodiny
Pomůcky	Tvrdé papíry velikosti A5 pro každého, pastelky, fixy, šátky, připravené kartičky na hru

IMAGINACE

Na začátku si děti pomocí imaginace vytvoří svého hrdinu, se kterým budou pracovat po zbytek programu: zavřou oči a představí si, jak vypadá jejich hrdina, jaké má vlastnosti, jestli drží v ruce nějaký předmět apod. Může jít o nějakou postavu z knížky či filmu, se kterou se setkaly, živá osoba (rodič, kamarád) nebo čistě vymyšlený hrdina. Vynecháme motivaci v podobě příběhu (scénky apod.) abychom děti neovlivnili.

VYUŽITÍ DĚTSKÉ KREATIVITY A VELKÁ HRA

Každé dítě nakreslí na tvrdý papír hrdinu podle svých představ a pojmenuje ho. Pro menší děti můžeme použít papír s předkresleným obrysem postavy. Jakmile budou s obrázkem hotové, představí si navzájem své hrdiny a vysvětlí, proč si je vybraly. Následně vedoucí rozdělí děti do skupin cca po šesti. Skupiny dostanou za úkol připravit si krátkou scénku, během které bude každé dítě hrát svého hrdinu. Téma scénky si vylosují, způsob ztvárnění záleží čistě na nich. Námětem může být pomoc šikanovanému spolužákovi, ztracení na výpravě, návštěva nemocného prarodiče apod., záleží na věku a vyspělosti dětí.

Po scénkách proběhne venku velká hra. Děti zůstanou ve skupinách, ve kterých secvičovaly scénky. Každá z nich dostane svoji barvu. Do hracího pole vedoucí rozmístí kartičky, na kterých jsou obrázkem nebo popisem ilustrovány činnosti, kterými mohou děti pomáhat svému okolí: pomoci

doma s úklidem, doprovodit spolužáka ze školy domů, zastat se slabšího, navštívit prarodiče, pustit někoho v autobuse sednout, zavolat sanitku a další. Témata na kartičkách se mohou opakovat. Cílem hry je posbírat co nejvíce kartiček. Každá kartička je pak ještě označena jednou až třemi tečkami v barvách skupin. Počet teček a jejich barvy udávají, jaký počet dětí a z jakých skupin je potřeba k jejich sebrání. Děti vytvářejí skupiny podle zadání na kartičkách. Za pas si každý hráč zastrčí šátek, který představuje jeho život. Hru dětem v hracím poli ztěžují jeden až dva vedoucí, kteří se je snaží zneškodnit vytažením šátku. Když se jim to podaří, skupina se musí vrátit na začátek a začít znovu. Hra končí vysbíráním všech kartiček nebo uplynutím časového limitu.

REFLEXE

Na konci proběhne s dětmi krátká diskuze. Nechali byste svého hrdinu tak, jak je, nebo byste mu přidali nějakou vlastnost? Napadl vás ještě nějaký jiný hrdina? Jací byste chtěli být? Poté zadáme dětem úkol do příští schůzky: každý si zvolí jednu vlastnost svého hrdiny, kterou se bude snažit následující týden splnit. Pokud si dítě za hrdinu zvolilo například rodiče, protože mu pomáhá s učením, pokusí se pomoci spolužákovi ve škole, mladšímu sourozenci apod. Když se mu to podaří, nakreslí si do deníku obrázek dané situace. Na následující schůzce zhodnotíme, jak si během týdne děti vedly.

Instant jako první vyzkoušela modrá šestka vlčat z břeclavského oddílu Plamen. O jejich zkušenosti se s námi podělil jejich rádce Řízek.

ZKUŠENOSTI Z REALIZACE

Tento program se vlčatům líbil. Malování hrdinů byla jejich nejoblíbenější část, převládaly obrázky vymyšlených postav či hrdinů z her, což nejspíše způsobilo to, že v reflexi bylo těžší vybrat danou vlastnost, kterou se mají kluci snažit plnit. Problém nastal u vymýšlení scénky. Mladší vlčata nedokázala vytvořit nějakou scénku, v níž by zachytila danou situaci. Program je dobře proveditelný s jednou družinou. S více dětmi by už začínal být zdlouhavý a účastníci by to nemuselo bavit. Jako minimální počet účastníků bych viděl 5–6 osob kvůli závěrečné hře. Pokud by se počet dětí blížil minimální hranici, závěrečnou hru můžou hrát v jednom týmu. ✕

FOTO: KAREL SEDLÁČEK

ŠTĚPÁN KÁŇA – KÁŇĚ
Student analytické chemie
i učitelství na MU v Brně. Rád
objevuje historii, která by jinak
zmizela pod nánosem prachu.

Mobilizace

Nechte skautky a skauty prožít dobrodružství, které před 80 lety prožívali jejich vrstevníci

Koncem září roku 1938 byla vyhlášena všeobecná mobilizace, která zastihla i skautskou organizaci. V boji za obranu republiky proti nacistickému Německu v ní skauti sehráli důležitou roli

Cíle	Účastníci dovedou zhodnotit motivy a rozhodování reálných postav příběhu z hlediska skautských hodnot (věrnost, oddanost, užitečnost). Účastníci sami vědí nebo se zamýšlí, jak by v takové situaci jednali a jak by jejich jednání odráželo skautské hodnoty. Účastníci chápou, že skautská historie, jakož i život obecně, přináší nejokamžitější těžké rozhodování a příležitosti stát se hrdinou či se podílet na boji za svobodu a demokracii. Družina umí společně uvařit oběd v přírodních podmínkách z dodaných potravin a poskytnout (adekvátně věku svých členů) první pomoc.
Účastníci	skautky a skauti
Délka	5–7 hodin
Zařazení	Družinová výprava / výprava na oddílové akci
Pomůcky	Mapa, buzola, lékárnička, pomůcky na vaření, potraviny, kostýmy, telegram

MOTIVACE

Nejprve se s účastníky přeneste do doby před 80 lety. K vysvětlení toho, co se dělo koncem 30. let 20. století u nás i v Evropě (sílicí vliv nacistického Německa, které si nárokovalo území Sudety a s tím spojené mezinárodní vyjednávání, odhodlání Čechů bojovat) lze použít epizodu „Den mobilizace československé armády (23. září 1938)“ internetové televize Stream z cyklu Slavné dny, návštěvu muzea (pokud bude k dispozici vhodná výstava) nebo vaše vyprávění či výklad někoho nadšeného pro historii. Je možné, že účastníci

o těchto událostech uslyší poprvé (látka se v dějepisu probírá až v 9. třídě). Následně jim přečtete úryvek o mobilizaci skautů z Břeclavi (bit.ly/2JJ9IHY), nejlépe však zkuste dětem zprostředkovat příběh, který se odehrával ve vašem městě nebo který zažil někdo z lidí, k nimž máte nějaký vztah. K vlastní motivaci (symbolickému přesunu časem) můžete využít různé techniky: zavřete oči, překročte práh, sehraje výstup kamelota vyhlášení mobilizaci nebo si pusťte jedinou dochovanou nahrávku Českého rozhlasu o mobilizaci na [pribehrozhlasu.cz](https://www.pribehrozhlasu.cz) (nahrávka je ve slovenštině).

PROVEDENÍ

V rámci úvodní scénky se jako vůdce zeptejte družin, zda-li jsou ochotné a i připravené pomoci k obraně národa. Pokud ne, ptejte se po důvodech a když je nepřesvědčíte, přejděte rovnou na pozměněnou reflexi. Pokud ano, tak jim sdělte úkol: „Z klubovny posádce vojáků (skupina pomáhajících roverů umístěná někde v okolí) přineste důležitý telegram zapečetěný v obálce a na místě pro ně uvařte oběd.“ Pokud se budete nacházet v pohraničí, využijte objekty řopíků (stavby lehkého opevnění – tzv. „bunkry“) pro dokreslení autenticity. Družiny obdrží mapu, buzolu, kotlíky, potraviny, lékárničku. Trasu by si měly určit samy. Vedoucí by ji však měl schválit. U vojenské posádky (ještě před vařením) ovšem dojde ke zranění některých vojáků a skauti je musí ošetřit. Poté následuje příprava oběda pro vojáky a předání telegramu. Jakmile se družiny vrátí zpátky, proveďte přesun zpět do současnosti.

REFLEXE A ZPĚTNÁ VAZBA

Družinovou spolupráci, poskytnutí první pomoci a přípravu oběda (vhodné jako příprava na Svojsíkův závod) můžete hodnotit na místě – k tomu na sebe můžete vzít např. roli velitele vojáků. Reflexi proveďte po návratu. Nejprve nechejte účastníky, aby sdělili své pocity a dojmy a rekapitulujte program. Posléze rozveďte diskuzi. Ptejte se děti, zdali si myslí, že činy skautů před 80 lety v dané situaci opravdu pomohly, jestli to pro ně bylo bezpečné, jestli byli okamžitě rozhodnutí se zapojit, anebo váhali. Opírali se při rozhodování o skautské hodnoty? O jaké? Nechte také skautky a skauty zvažovat, jak by se v podobné situaci postavili oni sami a podle čeho by jednali. Debatu lze rozvést i směrem k současnosti. Jak mohou být dnes skauti prospěšní při krizových událostech, vypuknutí mezinárodního konfliktu nebo v období míru? Zachovali se naši skautští předchůdci hrdinové? Jak a v čem se dnes ze skautů mohou stát hrdinové? Posléze „dovyprávějte“ zbytek historie (o mnichovské dohodě) a zeptejte se, zdali jejich snažení mělo cenu, když vlastně přišlo vniveč. Proti čemu (za co) vůbec bojovali?

PÁR RAD NA ZÁVĚR

Využijte co možná nejvíce autentické materiály (plakáty, fotky), atmosféru vytvoří kostýmy, objekty pohraničního opevnění i např. dobová mluva. Pamatujte i na psychickou bezpečnost hráčů – atmosféra konce 30. let může v dětech vyvolat např. přílišný strach či přehnané obavy, pak je potřeba je uklidnit. Ideálně vyčleňte jednoho vedoucího (bez role), který si bude těchto věcí všimát, př. reagovat na ně. Více o obecném provedení historických zážitkových programů se můžete dočíst na [skautskyinstitut.cz/metodika](https://www.skautskyinstitut.cz/metodika) nebo v tištěném příručce Skautské odkazy. ✕

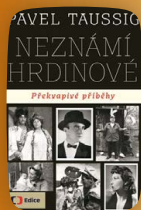
Příběhy hrdinů

Z koho si můžeme brát příklad?

Sestavil David.

PAVEL TAUSSIG – NEZNÁMÍ HRDINOVÉ

Byli ochotni položit život i za nás – skuteční hrdinové, na které se velmi rychle zapomnělo nebo zůstali úplně neznámí. Pohnutou životní pouť mnoha zapomenutých hrdinů poutavě vyličil Pavel Taussig. O kom se můžete dočíst? O veliteli posádky, která se jako jediná v roce 1939 bránila okupantům; o autorovi hudby nejznámějších večerníčků odsouzeném v 50. letech k trestu smrti; o služce u Heydrichů, která riskovala život pro druhé; o sestře Franze Kafky, jež pomáhala židovským dětem; o nebohé Anně Letenské v její poslední roli s oprátkou na krku; o popraveném profesorovi příbramského gymnázia, jehož osud inspiroval vznik povídky a filmu *Vyšší princip*, a o mnohých dalších.

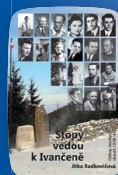
FOKUS VÁCLAVA MORAVCE NA TÉMA HRDINSTVÍ

Kdo je padouch a kdo hrdina? Čím se měří statečnost a jak je v dnešní době důležitá? Na tyto a podobné otázky hledal známý český moderátor odpovědi se svými hosty, kterými byli filozof Jan Sokol, etik Marek Vácha, plukovník Ivo Zelinka, historik Jaroslav Šebek, ústavní soudkyně Kateřina Šimáčková a státní úředník Ondřej Závodský.

SKAUTSKÁ HISTORIE

Spoustu následováníhodných hrdinů a hrdinek můžeme najít i v naší skautské historii. Můžeme na ně narazit třeba v knize Jitky Radkovičové **Stopy vedou k Ivančence** (vydáno 2011, Junák – český skaut) nebo v dokumentu *Skauti bez lilie*, který se věnuje osudu skautských oddílů po zákazu Junáka v roce 1970 (skautskyinstitut.cz/film). Obecnější metodiku k práci s nejen skautskou historií včetně tipů na konkrétní aktivity můžete najít v publikaci **Skautské odkazy** (vydáno 2014, Junák – český skaut).

PAMĚŤ NÁRODA

Paměť národa je nejrozsáhlejší veřejně přístupná pamětnická databáze v Evropě, kterou buduje a spravuje Post Bellum ve spolupráci s Ústavem pro studium totalitních režimů a Českým rozhlasem. Paměť národa na konci roku 2017 čítala více než 4000 publikovaných pamětnických příběhů veteránů druhé světové války, protinacistických odbojářů, obětí holocaustu, politických vězňů 50. let i let pozdějších, duchovních, disidentů, ale i představitelů moci – agentů KGB, NKVD, StB, politických funkcionářů a dalších pamětnických skupin. Tisíce výpovědí pak čekají na natočení a zpracování. (pametnaroda.cz)

paměť
národa

HRDINOVÉ KAPITALISTICKÉ PRÁCE

Série investigativních reportáží Saši Uhlové z prostředí nejhůře placených zaměstnání u nás představí osudy lidí, pro které je každodenním hrdinstvím zajištění vlastního živobytí. Saše různí lidé mnohokrát vyprávěli, co zažili ve svém zaměstnání. Jak jim zaplatili málo za odvedenou práci, jak je nutili pracovat přesčas, jak museli chodit do práce nemocní a jak těžké měli pracovní podmínky. Když se jich zeptala, jestli bych o tom mohla napsat a citovat je, nechtěli. Báli se. Jenže reportáž, v níž vystupují samí anonymní lidé, nepůsobí důvěryhodně. Novinářka pochopila, že jediný způsob, jak popsat pracovní podmínky ve špatně placených zaměstnáních, je nechat se tam sama zaměstnat. (bit.ly/hrdinove_prace)

DANIEL POKORNÝ – DANČIS
Vedl 150. oddíl skautů a skautek
Stopaři v Praze, teď kutá nový VLK.
Ze světa reklamy přešel do světa
evoluční parazitologie.

Od táboření k počítačové hře a zase zpět

Co je vlastně symbolický rámeček?

V minulém čísle Skautingu radil Jirka Král vedoucím, jak připravit tábory: „*Mě na táboře vždycky nejvíc bavily hry, který byly propracovaný a trošku převzatý z internetového světa. Hráli jsme třeba Age of Empires naživo v reálu, bylo to neuvěřitelné. Hodně akční, ale zároveň o přemýšlení, o taktice. Máš nějaký komplexní úkol, ten je rozložený na miniúkoly, pro který se musí víc lidí spojit dohromady... Stejně by k tomu měl přistupovat vedoucí.*“ Jirka Král se na táborech nepochybně bavil a v podobném duchu i dnes mnoho vedoucích o táborech přemýšlí. Ze skautských táborů můžeme ale vytěžit ještě víc.

Nedávno vyšla česká počítačová hra *Kingdom Come: Deliverance*. V úvodu má hlavní hrdina pro otce získat peníze za nezaplacená kladiva od vesničana – potížisty a za ně na trhu obstarat uhlí do výhně, aby otec mohl dokončit meč za mnoho zlatých. Kontext středověké vesnice a potřeby hrdinovy rodiny připadají tvůrcům natolik atraktivní a smysluplné, že je do her zařadí. Není přítom tato scéna podobná táborovému nákupu? Inspirace zde plyne v opačném směru než na Jirkově táboře – počítačová hra čerpá z všedního života.

TÁBOR JAKO ZAPOMENUTÝ, PŘIROZENÝ RÁMEČEK

Symbolický rámeček bývá často chápán jako součást her, jako pouhý motivační prvek. Prospěšnější ale je **dívat se na symbolický rámeček jako na vypravěče podstatných příběhů**.

Lze to ilustrovat na známé větě „*Chyťte rybu na to, co chutná jí, a ne rybařovi*“. Někdo v tom vidí do lesa přenesené počítačové hry, jindy se tím myslí třeba skautské stezky ve fantasy hávu. Ovšem to, co podle Baden-Powella rybám chutnalo, bylo **vzít život do vlastních rukou**. Skauting byl pro tuto touhu atraktivním symbolickým rámečkem. My jsme časem zapomněli, k čemu skauting jako rámeček odkazoval, pak jsme ho vyhodnotili jako málo atraktivní a nahradili. Třeba *Age of Empires*.

Postavit stany, pec, Setonův hrnec, uvařit pro 30 lidí, vozit vodu v barelech na dvoukoláku, upéct chléb anebo rybu v jílu, hlídat, podniknout férový skautský přepad, pracovat den na statku, opravit vesnickou kapličku. Tyto opravdové činnosti a zážitky jsou jedinečné pro skautský tábor a nepotřebují další „omáčku“. Mají dopad na skutečný svět. Stačí, když je jako svébytné součásti táboření ponecháme,

a udělají z tábora přirozený symbolický rámeček. Tímto bychom se měli v přípravách více zabývat. Toto jsou silné a skautingu vlastní zbraně, ne počítačové hry, popkulturní filmy či seriály převedené do hmotného světa.

Pro ožití takového symbolického rámečku je významná i délka tábora. Krátký čas nevytrhne z přeorganizovaných a epizodicky prožívaných dní. Co nezaujme hned, nedostane druhou šanci. Tábor na čtyři týdny plyne úplně jinak než tábor dvoutýdenní – dvoutýdenní je mnohem úspěšnější. Harmonogram je napěchovaný, jedna aktivita střídá druhou, aby si program udržel pestrost, pracuje do „šířky“. Zábava se stane cílem činnosti, ale nedostane čas stát se prostředkem k jiným prožitkům, které vyžadují dlouhodobější a pomalejší přístup.

JAK VNĚST DO TÁBORA DALŠÍ SYMBOLICKÝ RÁMEČEK

Co když táboříme na chatové základně, nákupy a vodu obstarávají vedoucí, v kuchyni vaří rodiče nebo si myslíme, že je lepší od výše popsaného táboření účastníky odstínit? Pak samozřejmě žádný přirozený příběh táboření nemáme. Stojíme-li o něj, potom se musíme předně zamyslet, jak prvky přirozeného symbolického rámečku do tábora vrátit. A k tomu poté vnést symbolický rámeček často formou etapové hry, který příběh táboření harmonicky doplní.

Symbol něco zastupuje a něco zprostředkovává. Proto musí etapová hra zamýšlené hodnoty a významy **reprezentovat**, znovu zpřítomnit. Tyto hodnoty a významy jsou ale určeny účastníkům, oni je musí najít, tedy etapovou hru v souladu s těmito hodnotami **interpretovat**. Je nutné také přemýšlet, jak se etapová hra s táborem snoubí. Etapová hra může mít coby do tábora vnesený příběh své výhody. Může mířit na cíle a zážitky, které by přirozené příběhy nepřinesly.

Dívejme se na etapové hry jako na dobré sluhy, ale špatné pány. Mysleme na celkový příběh tábora, vezme, jaké činnosti a v jakém množství tábor tvoří, co etapová hra do tábora vnese a co se naopak jejím zařazením vytratí. Oba druhy symbolických rámečků slouží dobře v různých chvílích, k různým cílům a přinášejí různé prožitky. Podstatný je až celkový výsledek. Skauting nemá jen bavit, skauting má i fascinovat.

PÁR ZÁVĚRŮ

- Reálné činnosti a zážitky mohou být konkurenční výhodou skautingu, nepřipravujeme se o ně.
- Tábor samotný může být atraktivní symbolický rámeček.
- Etapovka může dobře tábor doladit, pokud z ní ale uděláme hlavní motiv tábora, mnoho jeho silných stránek zničí.
- Je-li nejdůležitějším cílem jen zábava, je to promarněná příležitost. ✘

Pohodlnost, nepřítel č. 1

KATEŘINA PUCZOKOVÁ – KÁŤA
Lowcost cestovatelka životem.

Poslední dobou přemítám o tom, kde se v lidech bere tendence k pohodlnosti a s tím spojená nechut k práci či obecně k činnosti. Konkrétně já jsem se vždycky vyhýbala domácím pracem s pocitem, že je to otravná věc, kterou raději nechám na někom jiném. Když si uvědomím pocit při a po realizaci méně pohodlného řešení, nevybavuji si, že bych cítila něco nepříjemného. Naopak, většinou mě to i baví. Nedocentitelný je ale především konečný produkt mé činnosti a často i vděk či dokonce obdiv okolí. Že by byl celý problém v tom krátkém momentu, kdy je potřeba se přesunout z nicnedělání k pohybu?

Ve srovnání s tím pro nečinnost nacházím pozitiva v zachování energie, a pokud to tak lze nazvat, v pocitu, že si to nicnedělání můžu dovolit. Energetická výhoda ovšem není tak jednoznačná. Také znáte tu únavu z nicnedělání a naopak energii, jež se vynořuje až z toho, že něco děláte? Pozorováním okolí si všímám, že někteří lidé tajemství činnorodosti již zřejmě pochopili. Na výpravách či oslavách se aktivně nabízí s pomocí a svojí aktivitou tak získávají zmíněné výhody. Zajímalo by mě, která složka výchovy má tu moc naučit dítě, že nicnedělání není žádná výsada.

Já ve svém zvyku upřednostňovat flákání před prací toto kouzlo zatím teoreticky objevuji, ale k realizaci se stále musím dopředu nutit. Což mě skrze svou znalost principu dost překvapuje. Když se do práce nedonutím, tak si ve výsledku ani neuvědomím, co jsem nečinností promarnila. Pochopení přichází jen ve chvílích činnosti. To je také v podstatě jediné řešení, které mi funguje. Nevypadnout z koloběhu akce a ve chvílích, kdy jí jsem nabitá, začínat či domlouvat stále další a další činnosti.

Kdo místo auta volí kolo a místo hotelu stan, tento princip zná i z jiného pohledu. Je sice namáhavé na dovolené chodit celou dobu s batohem a každou noc hledat místo ke spaní. Zážitky a pocit 100% prožití každého momentu ovšem vůbec nemohou být nahrazeny pohodlným hotelem s odvozem na pláž. Uvědomujete si to i vy? Třeba když ze sebe vydáte maximum při přípravě a vedení tábora a ještě zvládnete expedici se svým roverským kmenem a pak porovnáváte své prázdniny se spolužáky, kteří se váleli u „Mácháče“? Taky cítíte ten pocit, že ve vás proudí energie činnosti, zatímco oni prostě neví co by?

Svoji energii šetříme, seč můžeme, a ochuzujeme se tak o zážitky, zdravý životní styl a skvělý pocit. Možná šetříme síly nebo čas, možná se cítíme být „lepšími“ lidmi. Ve chvíli, kdy si na to zvykneme (a zvyknout si lze velice rychle), je těžké se přemoci. Pokud tomu někdo rozumíte, budu ráda, když se se mnou podělíte třeba skrze redakční e-mail o svůj pohled.

Zatím přeji i vám tak jako sobě: „Nebuďte líní a pohodlní. Bude nám líp! Budeme zdravější a šťastnější!“ ✖

KOMENTÁŘ

Funkce jako příležitost

LUDMILA HOBZOVÁ – LÍDA
Vedoucí odboru pro personalistiku.

Nová funkce, to je výzva! Pro někoho náročná, pro někoho náhlá či nečekaná, někdo o ní dlouhá léta uvažoval. V každém případě je to z mého pohledu hlavně příležitost pozastavit se ve shonu všedních dní a uvědomit si, co je v souvislosti s novou funkcí a novou zodpovědností důležité pro mě. Co chci dokázat? Kam se chci posunout, proč a jak? S kým chci spolupracovat? Jak chci věci řešit? Že to nyní neví, neznamená, že je to špatně. Naopak. Nemusím automaticky přebírat vzorce svého předchůdce nebo své staré vzorce. Mohu začínat s otevřeností novým přístupům, s novými pohledy.

Já začínám s tím, že si to namaluji. Třeba jak bude vypadat akce, kterou mám řídit. Vizualizace mi pomáhá. Po letech zkušeností a z různých funkcí již také vím, že chci dohodu. Chci si se svým šéfem (např. střediska) vyjasnit svá vzájemná očekávání, co vidím jako důležité, na čem chci pracovat, co k tomu budu potřebovat. Klíčová je i časová představa. Jednak ohledně toho, kolik času funkce zabere průběžně a pak také stran toho, jak dlouho ve funkci setrívám. Ví, že se vedení oddílu budu moci věnovat jen dva roky a nechci, aby se na mě pak někdo díval, že se o oddíl nestarám, když už odcházím. Ale chci, aby podmínky byly jasně řečené a předem známé.

U vedení oddílu je jasné, že budu potřebovat vůdcovskou zkoušku, možná radši kurz, abych posbírala i inspiraci.

A co když to bude funkce hospodáře? Výchovného zpravodaje? Co mi středisko, kraj, organizace nabízí? Jak se mohu vzdělat? Zaplatí mi někdo účastnický poplatek? Nebo alespoň cestovné? Tyto otázky je nejlepší vyjasnit si se šéfem hned na začátku.

V neposlední řadě dnes už také vím, že k tomu, abych mohla funkci dělat dobře, potřebuji provozní servis a podporu, jako je přístup do skautISu, STS, atd. Hlavně potřebuji člověka, který si na mě bude chtít udělat čas a bavit se o problémech, jež mi má nová funkce přinášet a bude přinášet. Říká se mu mentor, ale pro mě je to člověk, kterému věřím, který je pro mě opravdový a který se mě dokáže ve správný čas zeptat na správné otázky, čímž mně pomůže mé překážky překonávat. Zkrátka je to člověk, s nímž mohu jít na kafe, a ještě mě to setkání posune dál.

Poslední, na co myslím při převzetí nové funkce je, kdo to bude dělat příště. Koho si začít vedle sebe opečovávat, s kým řešit problémy a oslavovat drobné úspěchy, abych zajistila kontinuitu tam, kde mi to dává smysl.

A co vy? Máte to jinak? A těšíte se na další báječnou příležitost nastavit si vše podle sebe a správně? ✖

KOMENTÁŘ

O příležitostech a lidech

TOM ČAKLOŠ

Rád se učí a objevuje.

Byl červen 2015, tři roky zpátky, když jsem si otevřel Skautskou křížovatku a na ní několik článků. Spíš ze zvědavosti a abych měl přehled. Mezi články jsem našel i výzvu k přihlašování do výběrového řízení na jakousi akci, na pár týdnů kamsi do zahraničí. Ani na okamžik jsem nemyslel, že bych tomu snad věnoval další pozornost. Spíš jen ze zvyku jsem článek projel a čekal, že jej stejně rychle zase zavřu, že to můj život nijak nezasáhne a já budu podobně kratochvíle dál v klidu pozorovat z pohodlí domova.

Neuběhly ani dva měsíce a s výstrojí do hor, českou vlajkou a hlavou plnou starostí jsem se na brněnském nádraží seznamoval s partou nových tváří. Jako vedoucí české výpravy jsem s nimi právě vyrážel na mezinárodní setkání do rumunského Nocrichu; na akci menší než velká jamboree, o to však intenzivnější. Čekalo mě nezapomenutelné dobrodružství pod vodopády horských hřebenů a v náručí malebného venkova. Těch pár srpnových týdnů obohatilo můj pohled na svět a z prožitku rumunského skautingu i ze spolupráce na náročných úkolech s lidmi z různých koutů světa čerpám dodnes.

Nejzajímavější na celém příběhu ovšem není to, jak úžasné podobné akce umí být, to víme všichni nebo o tom aspoň slyšíme pořád dokola. Fascinující mi přijde, jak snadno si takové příležitosti necháváme utéct mezi prsty. Nevím, co se ve mně tehdy hnulo, ale jen málo chybělo tomu, aby se i rumunské dobrodružství zařadilo po bok těch nikdy neuskutečněných, abych tu stránku na Křížovatce zavřel jako mnohé před ní. Chuť vystoupit z komfortní zóny, narychlo změnit plány na léto a vrhnout se za velkou neznámou tehdy zvítězila. Podobných příležitostí kolem sebe máme spoustu, co chvíli na nás vyskakuje pozvání k mezinárodnímu skautingu či jiným výzám překročit horizont všedního dne. Až se na Křížovatce objeví příště, necháte si je zase utéct? ✖

Ženy skautky

EVA MĚŘÍNSKÁ

Náčelní

Před časem mě zaujala internetová video-reklama nebo snad video-kampaň jedné hygienické značky. Snažila se podpořit pozitivní vnímání žen (a pozitivní vnímání u žen) ve společnosti. Začínala jednoduchým pokynem: Předved', jak běhá dívka – run like a girl. Následně jednotliví respondenti – různého věku a pohlaví předváděli, jak podle nich běhá dívka a obvykle to byl určitý druh karikatury. Krátký spot pak svižně předložil otázku, kde se berou matoucí stereotypy v našich hlavách a celé to vyvrcholilo pozitivně: dívky běhají stejně (skvěle/špatně) jako kluci.

V Junáku – českém skautu říkáme, že jsme organizací pro každého. Je to jeden z principů, který se nám daří naplňovat: Jsme sice dětskou organizací, ale dokážeme zapojit i dospělé, potřebujeme je, vážíme si jich. Snažíme se věnovat lidem se specifickými potřebami, pracujeme s různostmi, výkonem i kvalitou, se soucitem a pobídkami. Chceme inspirovat holky i kluky, mladé i starší. Pokud se dívám na čísla z registrace, vidím, že máme kluků a holek téměř půl na půl. Z dvaceti tisíc dospělých je téměř 8000 dospělých žen. Pokud jde o početní zastoupení, jsme genderově vyrovnaní. A to mi přijde skvělé.

Ve chvíli, kdy jsme v republice v pozici největší dětské organizace, vnímám jako nutnost, abychom výchovu holek a kluků uměli pojmut v celé její šíři a opravdovosti s ohledem na specifika obou pohlaví. Abychom se uměli vyrovnat s koedukováním nebo nekoedukováním, s dostatkem nebo nedostatkem činovníků nejen u oddílů, ale i ve vyšších patrech organizace.

Pokud připustím, že ne vždy je snadné najít dostatek dospělých na místa, kde je jich třeba, potřebuji k tomu dodat, že cítím navíc smutek nad tím, že čím blíže ke špičce organizační struktury, tím méně žen zde vidím.

Proč mi ale přijde důležité, aby ženy byly poměrně a to téměř polovičně zastoupeny ve vedení Junáka – českého skauta? Zdá se mi to jako nutný předpoklad k tomu, aby rozhodnutí, která se týkají i (nebo právě) výchovy a vzdělávání mladších a mladých členek a členů organizace byla adekvátní pro obě pohlaví. Podle mého názoru je zásadní, aby o tom, zda budou nebo nebudou dětské stezky psány jazykem pro kluky nebo pro holky nebo bezpohlavně nerozhodovala jen mužská většina. Navíc je tento příklad pouhou špičkou genderového tématu.

Byla bych ráda, aby naše členky a členové byli sebevědomými mladými lidmi, kteří dokáží vyjádřit nejen dívčí běh či skauting bez stereotypních nálepek. A pomoci pozitivním příkladem tomu mohou i schopné ženy na místech, kde se rozhoduje o směřování Junáka – českého skauta. Pokud vás k tomu něco napadá, napište mi na eva.merinska@skautka.cz. Díky. ✖

Měli bychom jezdit na stejné tábořiště každý rok?

JIŘÍ STOKLÁSKA – HRACH
A KOLEKTIV – Bývalý vůdce oddílu a vedoucí tábora. Nyní předseda okresní rady Hodonín, který si rád odpočine u družiny benjamínků.

JAKUB HOLOBRÁDEK – UČEŇ
Redaktor, instruktor, bývalý vůdce oddílu, který miluje usínání u praskajícího ohně, přírodu a objevování nových věcí.

ANO Na naše střediskové tábořiště jsem jezdil přes 12 let a zažil jsem ho jako skaut, rover i vedoucí. Jednou za čas se vyskytla otázka, zda nezměnit tábořiště. Znalost prostředí, krásné okolí a snad i trocha lenosti hledat nové místo způsobily, že na tábořiště se jezdí stále, tedy již 20 let.

Táboření na stejném místě zjednodušuje tábornický život, hlavně vedení. Při přípravě programu tábora dobře známe jednotlivé lokality, jejich přednosti i nedostatky. Jde o zkušenosti jednotlivých vedoucích, ne každý může projít všechno. Víme, kde je vhodný terén na noční bojovku, kde udělat slibový rituál či kam zajít na dřevo. Při přípravě pokladovky jsme dost často pracovali i s informacemi jako jsou v kolik je východ slunce či co všechno je z místa vidět. Máme možnost naplánovat táborové stavby a některé ponechat i trvale, kupříkladu vstupní bránu či můstek přes potok. Při stavěčce se nám daří lépe zapojovat skauty, kteří při stavění získávají k táboru a samotnému tábořišti vztah. Časem dojde k pojmenování míst a tvorbě jejich **genius loci**. Například na „Čítárnu“ – se chodilo nejen číst, ale i rozjímat. A každý zlobivec věděl, co ho čeká, když se řeklo „Pahorek“.

A nejde jen o terén a okolí, ale také vztahy s „domorodým“ obyvatelstvem. Během času se nám podařilo navázat nadstandardní vztahy kombinací slušného chování a vstřícnosti k lidem z blízké vsi. Za to jsme získali výhody jako obchůdek, kam můžeme dojít i po zavírací době, jelikož paní vedoucí je ráda, že v době tábora kní chodíme nakupovat. Máme povolen vstup do bazény mimo otevírací dobu a pan starosta je nám ochoten vždy vyjít vstříc. Vztahy se pak přelévají dál po vesnici a otevírají nové možnosti programu. Ať už to je kovář s ochotou ukázat dětem kování či chovatel koní s nabídkou svezení. Po táboře díky zpětné vazbě dochází k neustálému vylepšování chodu tábora a táborových staveb. Víme, co potřebujeme přivést a které vybavení zůstává na místě. U nás je velkou výhodou možnost uskladnění materiálu přímo na tábořišti čímž odpadá velká starost s jeho dopravou.

Důležitý je i dobrý pocit rodičů, kteří vědí, kam jejich dítě jede, že je v dobrém prostředí s vyhovujícím zázemím. Také brzké stanovení (už na podzim) termínu tábora je výhodou nejen pro nás, ale i pro rodiče, kteří vědí, kam nedávat rodinné dovolené. S našimi vedoucími jsme se shodli, že je výhodou, když vědí, co od tábořiště očekávat. Znalost místa a vybavení, zajímavosti a cílů výletů, dostupnosti a zásobenosti obchodů a dobré vztahy s obcí se prostě hodí. U nás ve středisku si našeho tábořiště vážíme a snažíme se ho využívat i přes rok k občasným výpravám či brigádám k jeho zvelebení.

NE Nalezení a získání či pronajmutí nového tábořiště je bezpochyby velmi náročný proces. S našim oddílem jsme ho v posledních letech úspěšně absolvovali a přínosy z něj vynahrádily energii do něj vloženou.

Velmi vzrušující může být už jen hledání nových možných tábořišť. Vzít jednu sobotu auto a projet zajímavé lokality je i skvělá příležitost pro utužení kolektivu oddílové rady. Do všeho se dají zapojit i děti. Pokud jsou zasvěcené do toho, že se poohlídáme po novém tábořišti, můžou na výpravách hlásit místa, kde by se jim v létě líbilo tábořit. Záměru objevování nových luk se dá také přizpůsobit volba místa, kam vyrazíme na výpravu. Můžeme se tak vrátit k původnímu významu slova skaut – zvěd, pozorovatel.

Od nalezení místa, které se nám líbí, je ještě dlouhá cesta k tomu postavit na něm podsady. K zařízení nového místa k táboření je potřeba spousta komunikace s různými subjekty a papírování. Když ale k tomu všemu přizveme např. rovery a rangers, může se z nepříjemné povinnosti stát skvělá příležitost k jejich rozvoji. Vezměme je s sebou na jednání s panem starostou nebo s nimi napíšeme žádost o rozbor vody. Získají tím spoustu zkušeností, které se jim v životě můžou hodit.

Největší přínosy ale spatřuji až v okamžiku, kdy na novém místě opravdu začneme tábořit. Vše je najednou jiné a nové a obzvlášť začátek tábora se nese ve vzrušujícím duchu objevování. Skvělým programem je rozdělit všechny do dvojic a nechat je pořádně propátrat okolí. Společně si pak můžeme představit nejzajímavější objevená místa. Nové tábořiště také dozajista rozbije každoroční táborový stereotyp. Celodenní výlet nebude na hrad ve vedlejším údolí, nebudeme se chodit koupat pod skálu za zatáčkou a celotáborová hra nebude končit v bývalém lomu. Pravděpodobně tak přijdeme o nějaká naše oblíbená místa. Jednou za čas je ale změna prospěšná a přinese nové možnosti, které velmi ožíví atmosféru tábora. Nám změna tábořiště pomohla i změnit táborovou geometrii a postavit nové táborové stavby. K tomu jsme se před tím dlouho odhodlávali, nakonec jsme to stejně vždycky postavili stejně jako loni.

Celou dobu jsem psal spíše o nalezení úplně nového tábořiště. Obzvlášť důvody z druhé části textu ale myslím velmi dobře sedí i na situaci, kdy vyrazíme na tábořiště jiného oddílu či střediska. Zajímavou variantou také může být si tábořiště s někým na rok vyměnit. Všichni chceme pro sebe i naše členy nezapomenutelné tábory. Odhodlat se ke změně tábořiště může být výrazným krokem, který tomu napomůže. ✘

Svoboda učení

O krok napřed?

MARIE BRZOBOHATÁ – SKŘÍŤA
Studuje informatiku. Pro svobodné učení se nadchla před 3 roky.

V současné době je tradiční školský systém často kritizován mimo jiné z důvodu, že vychovává děti hlavně k poslušnosti a disciplíně, což nemusí být pro všechny tím, co budou v dnešní době k životu potřebovat. Proto se objevuje spousta alternativních vzdělávacích směrů, vytvářejících své cíle výchovy v samostatnosti, umění spolupracovat a přizpůsobit se změnám. Jedním z nich je i svobodné učení.

Tento myšlenkový směr vychází z předpokladu, že dítě je přirozeně zvědavý tvor, který se umí sám velmi rychle učit. Má ovšem své individuální zájmy a potřeby, a proto by se nemělo dětem přesně diktovat, co a kdy se mají učit, ani je srovnávat s vrstevníky. Na základě této myšlenky založil britský filosof A. S. Neill roku 1921 první svobodnou školu na světě – Summerhill (ta si stejně jako většina pozdějších svobodných škol zvolila jako nástroj fungování demokratický přístup).

Neill věřil, že dítě není majetkem svých rodičů, má vlastní úsudek a právo o sobě rozhodovat samo. Cílem vzdělávání by nemělo být předat dítěti maximální množství informací. Dítě by mělo být především šťastné a věnovat se tomu, co ho baví. Proto jsou v Summerhillu všechny předměty dobrovolné a děti nejsou známkovány. Podílejí se na fungování školy a vytváření pravidel spolu s dospělými, přičemž má každý při společném rozhodování jeden hlas a stejnou možnost vyjádřit se, neohledně na věk.

Spousta lidí proti těmto myšlenkám namítá, že se děti bez donucení nic nenaučí. Zkušenosti získané ve svobodných a demokratických školách jsou ovšem jiné. Z pohledu klasických škol stráví děti hodně času hraním. Z pohledu svobodné školy je to však právě hra, která dítě nejvíce učí. Co se týče encyklopedických znalostí, zvládají je děti ze svobodných škol také. V momentě, kdy se samy rozhodnou, že je potřebují k životu, dokáží si je osvojit velmi rychle.

Dalším velkým mýtem je, že ve svobodných školách vládne nerespekt a chaos. Ve skutečnosti však účast dětí při tvoření pravidel zvyšuje jejich zodpovědnost a toleranci.

Myslím si, že svobodné učení má se skautingem hodně společného. Také se snažíme vychovávat mládež k samostatnosti a zodpovědnosti formou hry. Jsou však i oblasti, ve kterých se můžeme pro fungování oddílu inspirovat. V mnoha oddílech bývá určování pravidel a průběhu veškerého programu záležitostí vedoucích, bez účasti dětí. Přitom se jich ale mnohdy můžeme zeptat, např. „O čem byste rádi diskutovali během duchovna?“ „Chcete jít příští schůzku na bazén či na hřiště?“ nebo je zapojit do vytváření společných pravidel.

Další možností je např. omezit bodování a nahradit je slovním hodnocením, které pomáhá dětem dělat danou činnost pro její smysluplnost, nikoli pro odměnu. Pokud na táboře bodujete úklid stanů, je potřeba si uvědomit, že představa úklidu je věc názoru. Bodování sice může některé děti motivovat, avšak po skončení tábora se děti obvykle vracejí ke svým zvykům. Nebojme se proto pro budoucí směřování skautingu hledat inspiraci ve svobodném učení.

∞ **Summerhill (2008)** – film znázorňující fungování Summerhillu a jeho vlivu na děti v podobě příběhu dvou nováčků původně z tradiční školy.

■ **Summerhill** (A. S. Neill, People-Comm, 2013) – kniha shrnující zkušenosti zakladatele první školy fungující na principech svobodného učení.

■ **Svoboda učení** (P. Gray, People-Comm, 2016) – kniha o přirozené touze dětí učit se a o tom, jak tuto touhu jako dospělí můžeme podporovat a ne potlačovat ∞ **svobodauceni.cz** – stránky iniciativy usilující o změnu školského systému a založení alternativních škol v ČR. ✕

3 novinky ve výchově, které byste neměli minout

Sestavila Anička.

1

Vznikla facebooková skupina Skaut Fórum

Pilotní provoz byl spuštěn již v březnu a doplňuje fungování facebookové stránky *SkautInfo*. Cílem skupiny je nabídnout aktivním činovníkům a činovnicím prostor pro informování se, sdílení témat, která řeší při vedení oddílů či jiných činnostech v organizaci. Denně se zde objevují zajímavé příspěvky od hledání inspirace na program pro roverský tábor přes sdílení materiálu všeho druhu až po diskuze nad vznikem skautské kuchařky. Do skupiny se můžete přidat zde: ∞ facebook.com/groups/skauforum/.

2

Jak pracovat s potřebami a pocity?

Na webu *Nenásilné komunikace v ČR* najdete zajímavý článek s technikami pro práci s potřebami a pocity a také kartičky pocitů a potřeb ke stažení (∞ goo.gl/FZCZNVN). Tento nástroj může být velmi užitečný při práci s reflexí zážitků a zkušeností, ale i při řešení konfliktů v oddíle či v týmu. Pokud hledáte cestu, jak děti vést k uvědomování si a pojmenovávání vlastních pocitů a potřeb v různých situacích, tyto kartičky vám mohou být dobrým pomocníkem.

3

Dnešní děti nechodí samy ven

Kolik prostoru dáváme dětem v oddílech na to, aby trávily venku se svými vrstevníky čas hrou a objevováním bez naplánovaných aktivit a bez přítomnosti nás dospělých? O tom, proč je dětská hra venku o samotě či s partou kamarádů bez dohledu dospělých tak důležitá, mluví v rozhovoru pro web *Rodiče vítáni* Jan Kršňák (∞ goo.gl/Fn516M). Zajímavým zdrojem inspirace zejména pro práci s včlaty, světluškami a mladšími skauty a skautkami může být i web ∞ svobodnahra.cz, který nabízí mnoho nápadů pro hru venku. ✕

Kruhy přátelství izraelských skautů

O tomto zajímavém projektu jsem si povídala s Dorem Posnerem, vedoucím Izraelské skautské federace

Rozhovor vedla Anička.

Jak vlastně funguje skautská organizace v Izraeli a kolik má členů?

Naše organizace Israeli Scout Federation je federace pěti různých skautských organizací rozdělených dle náboženství. Největší je organizace hebrejských skautů, která má téměř sto tisíc členů. Dalšími čtyřmi jsou organizace drúzských, muslimských, řeckých ortodoxních a arabských katolických skautů, každá z nich má kolem několika tisíc členů.

V Izraeli mohou být členy skautské organizace mladí lidé od 9 do 18 let. V 18 letech odchází do armády. Máme proto velmi mladé vedoucí oddílů, kterým bývá tak 16 nebo 17 let a kteří zastávají většinu výchovné činnosti. Dospělí dobrovolníci (včetně některých rodičů) fungují jako podpora, starají se o finance, bezpečnost, zázemí, ale nevedou oddíly.

Jak vznikl projekt Kruhů přátelství?

Když jsme pořádali nějakou celostátní skautskou akci, vždy výrazně převažovali hebrejští skauti a skautky a bylo těžké získat účastníky z dalších organizací. Projekt Kruhů přátelství (v angličtině Circles of Co-Existence nebo Circles of Friends) vznikl již před více než 20 lety a slouží právě k setkávání skautů napříč organizacemi a náboženstvími. V každém Kruhu přátelství je alespoň pět různých skupin z pěti různých oddílů, je tedy zastoupena každá organizace a tím pádem i každé náboženství. Tohoto projektu se účastní pouze skauti a skautky, kterým je 15 let. V tomto věku se skauti a skautky účastní ročního tréninku, aby následně mohli být vedoucí. A během tohoto ročního cyklu se zapojují i do Kruhů přátelství.

Co je obsahem Kruhů přátelství?

Skupiny se společně setkávají jednou za měsíc v sobotu a setkání pokaždé probíhá u jiného oddílu. Samotný program hodně záleží na hostitelském oddílu, přestože existuje metodika pro přípravu programu akce. V čele příprav stojí vždy dva dospělí dobrovolníci, jeden Žid a jeden Arab nebo Drúz, na přípravě programu se podílejí také vedoucí oddílů. Jeden Kruh přátelství čítá kolem 200 účastníků, takže většina programu probíhá v menších namíchaných skupinách, díky tomu může lépe docházet k interakcím mezi různými náboženstvími. Toto rozdělení je klíčové, pro mnoho účastníků je to poprvé, co se osobně setkají s příslušníkem

jiné náboženské skupiny. Avšak musím říct, že to nefunguje vždy, například minulý rok byl v Izraeli hodně bouřlivý, kvůli demonstracím a teroristickým útokům rodiče potom nechtěli pouštět své děti na tato setkání. Přesto projekt proběhl zatím v každém z uplynulých 20 let.

Jak se projekt proměňoval v průběhu let? Plánujete nějaké změny do budoucna?

Rádi bychom Kruhy přátelství pořádali i pro jiné věkové skupiny. Každoročně také organizujeme skautský lesní kurz, který minulý rok proběhl společně pro účastníky ze všech skautských organizací – snažíme se tak myšlenku Kruhů přátelství přenášet i do jiných projektů a vytvářet tak určitou návaznost. Problém s budoucím rozvojem Kruhů přátelství je, že ve Federaci máme obecně mnohem více hebrejských skautů, kteří by se chtěli také účastnit, ale počet ostatních skautů je mnohonásobně menší a my chceme zachovat vyvážené heterogenní skupiny. Ale dějí se i různé spontánní věci. Například minulý měsíc se jeden Kruh přátelství vydal namísto sobotního setkání společně na dvoudenní túru. Některé skupiny po skončení projektu třeba jedou společně na letní tábor. Do budoucna bychom si přáli, aby takovýchto akcí iniciovaných samotnými účastníky bylo stále více.

Už jsi se zmínil, že ne vždy setkání fungují hladce. Jak pracujete s případnou počáteční nedůvěrou účastníků, s jejich stereotypy a předsudky vůči příslušníkům jiných náboženských skupin?

Ve většině případů to po prvním setkání prostě začne fungovat, protože se všichni osobně potkají, vidí, že ti druzí nejsou monstra, nejsou tak odlišní. Naopak zjistí, že mají více společného, než by si mysleli. Všichni jsou skauti, všichni jsou mladí lidé, řeší podobné problémy. Největším oríškem je obvykle jazyk, protože ne všichni Arabové mluví hebrejsky a skoro žádní Židé arabsky.

Takže mluvíte anglicky?

Ne, mluvíme hebrejsky, Arabové musí mluvit hebrejsky, což je pro ně občas obtížné a zpočátku jsou spíše tišší. Kdyby tam nebyla ta jazyková bariéra, bylo by to myslím ještě snazší. Jazyk je v Izraeli obecně problém, mnoho Arabů například nemluví hebrejsky z vlastního rozhodnutí. Jazyku rozumí, ale nechtějí v něm mluvit. Výhodou je, že účastníci, kteří se rozhodnou zapojit do Kruhů přátelství, jsou již interakci nakloněni.

Pracujete nějak s rodiči účastníků?

To je něco, o čem hodně diskutujeme. Nevím, jak to proběhlo tento rok, ale vedoucí Kruhů často mluví o uspořádání rodičovského setkání, které by proběhlo předtím, než projekt začne. Mnoho z nich se s rodiči setkává a pomáhá to. Navíc v mnoha oddílech je každoroční účast na Kruzích tradicí, takže rodiče vědí, že až jejich dítěti bude 15 let, také se projektu zúčastní. Někteří rodiče dokonce pomáhají s organizací Kruhů, například se zajištěním jídla. Jídlo je obecně dobrým spojovacím článkem. Myslím, že celé jedno setkání je zaměřené na sdílení zvyků, tradic a jídla v našich různých kulturách.

Myslíš, že je myšlenka Kruhů přátelství přenositelná i do jiných kontextů, kde se řeší soužití různých náboženských či etnických skupin?

Ano, ale důležitá věc je, že v našem případě jsou všichni účastníci skauti. I když jsou to například uprchlíci – ano, v Izraeli jsou také uprchlíci – tohoto projektu se účastní pouze ti, kteří už jsou skauti. Tato společná identita je pro fungování projektu opravdu důležitá. Víím například o různých evropských skautských organizacích, které pořádají setkání s muslimskými uprchlíky. Pro nás je však důležité, aby se nejdříve stali skauty a poté se setkávají jako sobě rovní, a ne jako skupiny, kde jedna je lepší než druhá. Také vnímám jako zásadní, že každá náboženská skupina má v Izraeli vlastní skautskou organizaci, je to dobré pro budování její identity, přestože je někdy organizačně náročné sladit odlišné fungování každé z nich.

Má zkušenost mladých skautů z Kruhů přátelství nějaký dlouhodobý viditelný efekt na jejich postoje vůči jiným náboženským či etnickým skupinám?

To je velmi těžká otázka. Vííme, že v devadesáti procentech případů je to poprvé, co mladí lidé potkávají někoho „z druhé strany“ a přicházejí do styku s jinou kulturou. Vnímám jako velmi podstatné, že je to poprvé právě v bezpečném prostředí skautingu, protože další příležitost, kdy potkájí někoho „z druhé strany“, bude až se v 18 letech přidají do armády. A pokud je pro mladého člověka první setkání až v těchto podmínkách, je to velmi rozdílné. Když máte přátele na druhé straně barikády, naprosto to mění to, jaký jste voják. ✘

Více o tom, jak Kruhy přátelství vypadají v praxi a co účastníkům a účastnicím přinášejí, se můžete dozvědět také ve videu ([∞ goo.gl/hhvNAS](https://goo.gl/hhvNAS)) izraelských skautů.

Rychlé šípy

A JEJICH ÚŽASNÁ
NOVÁ DOBRODRUŽSTVÍ!

DOTISK
BESTSELLERU

na skaut.cz/obchod

skladem od 15. 6. 2018

Pospěšte, první vydání se rozprodalo
během jednoho dne.

INZERCE ↓

INZERCE ↓

VELETRH VĚDY A VÝZKUMU UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI

15. 6. 2018 | 9:00-15:00
**PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA
& PEVNOST POZNÁNÍ**

16. 6. 2018 | 9:00-18:00
PEVNOST POZNÁNÍ

Více o programu na
www.pevnostpoznani.cz
a www.prf.upol.cz

LUCIE ĎORĐOVÁ
Vedoucí dívčího oddílu a rádkyně družiny Příšerek, která ráda čte, ale jen pokud jí k tomu nikdo nenutí.

Už abych našla svého maršana

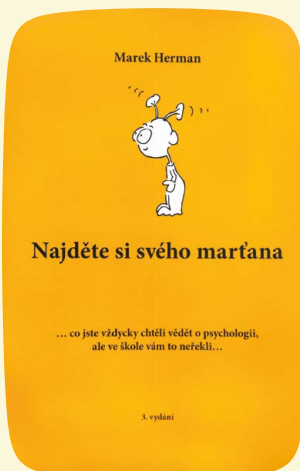
Marek Herman je pedagog, který se zabývá psychologií, zejména sebepoznáním a seberozvojem, už byl unavený z toho, že jsou všechny knihy o psychologii psané složitě a nesrozumitelně. Rozhodl se to změnit! Napsal vlastní populárně-naučnou publikaci, přičemž čerpal z různých odborných prací o dětech, vnitřním rozvoji a duševních pochodech. Knihu nazval *Najděte si svého maršana*. Na 230 stránkách se dozvíte spoustu věcí o dětech a lidském nitru, které jsou důležité pro všechny lidi, kteří se chtějí rozvíjet spokojeně a co nejlépe. Co z toho je pro nás nejdůležitější? A kde máme hledat svého maršana? Ve své hlavě, kde jinde.

Maršan je speciální bytost, která sídlí v našem mozku. Je to taková naše zmenšenina, které je mezi třemi a pěti lety. Je velmi vnímavý, potřebuje lásku a bezpečí, což ve výsledku znamená, že vy sami pro své dobro se musíte naučit mít se rádi a být k sobě shovívaví. S dětmi je to podobné. Lásku a bezpečí si neposkytují sami, nabízí jim ji důvěrný vztah s lidmi, v raném dětství zejména s matkou, a abychom je zaujali, musíme k nim promlouvat skrze emoce, ne pomocí rozumu a logických argumentů. Těm nerozumí ani děti ani Maršan.

Publikace má šest kapitol. První dvě se věnují hledání Maršana a jsou zaměřené na vnitřní rozvoj čtenářů, tedy zejména rodičů a pedagogů, ale i všech lidí, kteří pracují s dětskými kolektivy. Osobně musím říct, že pro mě to byly kapitoly velmi inspirativní. Další dvě kapitoly pojednávají o vývoji a osobnosti skutečných dětí. Aby to zjednodušil, mluví autor o jednom dítěti, kterého obrazně pojmenoval Medvídek Pú. Kapitoly přinášejí rady k rodičovství či vedení benjamínků. Taky se dozvíte zajímavosti o pohádkách.

Pátá kapitola je o komunikaci, protože to je něco, čemu se nikdo z nás ve svém životě nevyhne. Komunikace je něco, co vytváří naše vztahy. Další věcí důležitou pro vztahy, vlastně jejich pomyslnou páteří, je naslouchání. Všichni jistě víte, že o takových věcech se lépe mluví, než se provozují. Autor to ví také, takže nám nabízí ukázkou praktického uplatnění jeho rad ve skutečné třídě s opravdovými dětmi. Že je to pořád jen o škole? Nebojte, s malými úpravami můžete recepty nabízené v knize použít i v družině nebo oddíle. Některé věci jsou známé, jiné vás překvapí, všechny se vám ovšem budou hodit.

Knih je napsána opravdu živě. Mě jako mladého člověka zaujaly zejména první dvě kapitoly věnované seberozvoji. Rady jsem si podtrhávala a zvýrazňovala, abych se jimi mohla hned začít řídit. I když se dá publikace přečíst za pár dní, je podle mě lepší dát si na ní víc času. Možná vám pak nebude komplikovat čtení opravdu časté opakování informací. Autor tím chtěl asi zdůraznit důležitost konkrétních informací. Musím říct, že některé věci díky tomu nikdy nezapomenu. Kdybych vám chtěla předat rady z knihy, a měla vybrat jen ty dobré, zabralo by to místa na celý časopis. Snad jen: neváhejte, vydejte se najít svého Maršana! ✘

ALENA REJSKOVÁ
Skautka a studentka gymnázia milující přírodu – až k její molekulární úrovni.

40 dní pěšky do Jeruzaléma

Vydat se na pěší pouť s 12kilogramovou krosnou na zádech, navíc bez mapy a větší přípravy. Přesně o tom píše cestovatel Ladislav Zibura ve své první knize vydané v roce 2015 nakladatelstvím BizBooks. Většinu lidí by se Ziburův nápad mohl zdát šílený. My skauti ovšem tak trochu šílenci jsme, že? Jenže když dodám, že autorova pouť trvala 40 dní a ušel na ní 1400 km rozpálenou krajinou Turecka a poté Izraele, zakrouť nad tím nechápevě hlavou i ten nejotrlejší skaut.

Zibura oplývá darem udělat si ze všech lidí kolem, a to i včetně sebe, nekompromisní legraci. Především díky této schopnosti dokázal napsat o nelehké cestě plné puchýřů, opruzenin, horka a žízňě knihu nabitou vtipnými příhodami. Kromě autorových humorných a cynických poznámek bylo k mé radosti kniha protkaná spoustou podnětů k přemýšlení. Jedním z těch hlavních je uvědomění si důležitosti cesty samotné vedle jejího cíle. Autor píše o spoustě věcí – ať už o štědrých chudých lidech, zvláštních zvyklostech věřících muslimů nebo hluchých okamžicích, kdy se zkrátka snaží vypořádat s nudou provázející nekonečnou chůzi. V podstatě máte celou dobu pocit, jako byste si povídali s kamarádem o jeho zážitcích. Pro pozorného čtenáře to může být rozhovor velmi obohacující.

Knih vás pobaví a odpočnete si u ní. Navíc skrz ni můžete nahlédnou do míst, která jinak znáte pouze z kresleně z médií. Proto nemohu jinak než ji doporučit úplně každému, kdo si zrovna čte moji recenzi. ✘

VÍT RŮŽIČKA

Člen ekologického odboru, příležitostně instruktor na vzdělávacích akcích (Gemini), profesí učitel na gymnáziu.

Oheň na táboře

Ve všech dobách a kulturách měl oheň své nezastupitelné místo. Kromě toho praktického má však oheň i význam symbolický a duchovní. Proč? Můžeme vnímat, že v sobě spojuje dobro i zlo, prospěšnost i zkázu. Oheň je symbolem války a zmaru stejně jako ušlechtilosti, pravdy a ducha. Oheň je jistě krásný, posvátný, užitečný i nebezpečný. Doprovází mnohé silné zážitky, emoce a dojetí, učí nás trpělivosti, pečlivosti i opatrnosti.

Oheň na táboře nejspíš považujeme za samozřejmost a tábor bez ohně si ani nedokážeme představit. Zkusme to na chvíli obráceně: Zamysleme se nad tím, jak by vypadal tábor bez ohně a o co bychom bez ohně přišli.

VYUŽITÍ OHNĚ NA TÁBOŘE

Oheň na táboře má především praktickou, výchovnou a zážitkovou úlohu.

V **kuchyni** používáme různé typy táborových kamen nebo ohnišť s roštěm či závěsem na kotlík, pěci můžeme v táborové peci, na žhávém uhlí, v popelu, na horkých kamenech, nebo v Setonově hrnci. Vždy je vhodné zapojit do stavby kamen nebo ohnišť kluky a dívky a nechat je, aby sami vařili nebo se aspoň na přípravě jídla podíleli. Totéž platí i pro další činnosti spojené s ohněm (viz níže). U náročnějších činností je nutná přítomnost a kontrola dospělého, zejména s ohledem na bezpečnost.

Většina oddílů má tradice zaměřené na to, jak má vypadat ten „správný“ **slavnostní táborový oheň**, jak postavit ohniště, jak přikládát, kdo se může o oheň starat, jak má vypadat program. Takové tradice mohou být pro oddíl přínosem, měli bychom si ale vždy položit otázku ohledně jejich smyslu. Pokud tyto tradice nechápeme nebo nám nevyhovují, je vhodné se jich zbavit nebo je nahradit něčím novým. Táborový oheň bývá spojený s různými oddílovými rituály (přijímání nováčků, slib, zahájení a ukončení tábora, duchovní program, bohoslužba, ...)

Často si na táboře chceme udělat **ohníček „jen tak“** – posedět, popovídat si, zazpívat. Můžeme ho pojímat jako součást volného večera: kdo chce, přisedne si a zapojí se.

Oheň na táboře můžeme zařadit do **programů a součástí** zdokonalujících dovedností (přepalování provázku, rozdělávání ohně různými způsoby nebo za ztížených podmínek, výroba pochodní, uvaření kotlíku vody na čas, ...).

V programech můžeme také využít **symbolické nebo emoční působení ohně**, např. signální oheň v noční hře, oheň pro navození nálady při duchovním programu, oheň jako součást symbolického rámce.

SBÍRÁME DŘEVO

Sběr dřeva je na první pohled banalita, kterou zvládne každý a není třeba se jí zabývat. Také jsem si to myslel, dokud jsem neposlal nováčky na dřevo. První přišel s jednou větví, že v lese žádné dřevo není, druhý olámal zelené větve z keřů na kraji lesa a třetí přinesl poleno z naskládaných metrů.

Nejlepší je projít si napřed les sám, a pak se tam vydat s oddílem nebo s družinou, ukázat si, které dřevo je vhodné sbírat a které ne a vysvětlit proč.

Podle zákona můžeme sbírat suchou na zemi ležící klest, což jsou klacky, větve, zbytky po těžbě nebo probírce – průměr na širším konci by neměl být širší než 7 cm.

Při větší spotřebě dřeva – což na táboře bývá skoro vždycky – je nejlepší sběr dřeva dohodnout s vlastníkem lesa. Můžeme domluvit i možnost kácet soušky nebo si vzít ležící větší suché stromy nebo klády.

ZAKLÁDÁME OHNIŠTĚ

Podle zákona se nesmí rozdělávat oheň v lese a ve vzdálenosti do 50 metrů od lesa. Z tohoto zákazu může vlastník lesa udělit výjimku. Pokud budete na táboře potřebovat zakládat oheň blíž k lesu, nechte si výjimku od vlastníka písemně potvrdit.

Ještě větší riziko než les může být v suchém létě blízké pole se zrajícím obilím nebo keře s velkým podílem uschlých větví. V každém případě je nutné řídit se zdravým rozumem a ohniště budovat tak, aby nebyla ani teoretická možnost, že něco v okolí podpálíme.

Ohniště můžeme bezpečně zakládat na jílovité, hlinité nebo písčité půdě nebo v kamenitém terénu, nebezpečné je zakládat ohniště v rašelině nebo v lesní hrabance, protože obojí je hořlavý materiál a oheň se z místa ohniště může skrytě šířit pod zemí.

DALŠÍ NÁMĚTY A ODKAZY

- Lesní zákon: [∞ lesnizakon.cz](https://www.lesnizakon.cz) – nás se týkají hlavně § 19 a 20
- Ostrov nápadů: [∞ ostrovnapadu.cz](https://www.ostrovnapadu.cz) – řada námětů a inspirací pro táboření a pobyt v přírodě, o ohni je tam více než 10 článků
- Rozdělávání ohně: [∞ bit.ly/rozdel-ohen](https://bit.ly/rozdel-ohen) – podrobný a velmi povedený článek o různých způsobech rozdělávání ohně ✕

FOTO: FOTOHAVLIN.CZ

DENISA RAICHOVÁ – MOTLA
Učí v alternativní škole, šéfkou vzdělávání odboru Skauting pro všechny a instruktorkou na skautských vzdělávacích kurzech.

BARBORA VÁCHOVÁ – ČÁRA
Pracuje v poradně domácího hospice, v odboru Skauting pro všechny se stará o poradenství, má vůdcovskou a instruktorskou zkušenost.

Aby bylo všem na táborech dobře

Aneb jak se starat o individuální potřeby všech zúčastněných

Každý rok s námi na tábor jezdí Včela. Včela je veselá a nadšená skautka, ale když je příliš unavená, tak se úplně změní. Při velké únavě se jí stává, že začne mít zvýšenou teplotu, a to s ní potom není řeč. Zjistili jsme to až na táborech, na schůzkách ani na výpravě se to nikdy neprojevilo. Když na to vedoucí přišli, tak Včelu začali víc pozorovat, aby takovým situacím mohli předcházet. Všichni společně jsme u večerního ohně mluvili o tom, jaké to je, když jsme hodně unavení, co nám pomáhá a jak to zařídit, když je někdo unavený rychleji než ostatní. Domluvili jsme se, že Včela nebude v noci hlídat tábor, aby byla dostatečně vyspalá, a že když bude příliš unavená, tak se nemusí účastnit některých programů. Celý tábor tomu díky této debatě rozumí a Včela ví, že je v pořádku, když potřebuje jít dřív spát. Letos na táborech vynechala jenom celodenní výlet, jinak vše zvládá v pohodě a nemocná už nikdy nebyla.

Každý člověk má své individuální potřeby. Řadu potřeb máme společných: všichni víme, že pokud nebudeme mít co pít nebo nebudeme moci spát, budeme ohroženi na životě. Všichni také potřebujeme, aby se k nám druzí lidé chovali s respektem. Potřebujeme mít dobré vztahy s lidmi kolem a vidět smysl ve věcech, které děláme. Naplnění těchto potřeb má zásadní vliv na to, jestli svůj život vnímáme jako dobrý, kvalitní.

FOTO: VOJTĚCH PETR

Konkrétní podoba těchto potřeb je velmi různorodá. Pro někoho je zásadní spát 8 hodin, druhému nevyspání nevádí, ale zase velmi těžce nese, když se nemůže pravidelně najíst nebo si jít zaběhat. Někdo rád potkává nové lidi a seznamování je pro něj hračka. Druhý by o to stál taky, ale vůbec neví, o čem si s neznámým člověkem povídat (má tedy stejnou potřebu, ale nedokáže ji tak snadno naplnit).

V oddíle můžete mít členy, kteří to mají v životě trochu obtížnější a je nutné jejich potřeby nepodceňovat, aby se oni i ostatní cítili na táborech dobře a mohli společně fungovat. Jako dítě s cukrovkou potřebuje pečlivě hlídat příjem jídla, dítě, které má neúměrný strach ze tmy, může mít upravená pravidla hlídek a dítě, které není zvyklé na pobyt bez rodičů, potřebuje větší pozornost dospělých. Někdy to také bude znamenat, že takové děti něco z programu vynechají nebo ho absolvují v upravené podobě.

U členů vašeho oddílu jste si různých potřeb přes rok pravděpodobně všimli a snažíte se s nimi pracovat. Ale tábor je úplně jiné prostředí, které na děti v oddíle klade poměrně vysoké nároky, vyplývající z délky trvání tábora, nepohodlí, zvýšené fyzické zátěže nebo delšího odloučení od rodičů. A tak se může stát, že zjistíte, že až doteď funkční opatření nestačí. Stejně tak se mohou u dětí i dospělých objevit potřeby úplně nové. K tomu, abyste odhalili, co konkrétní jedinci na táborech potřebují, je třeba znát členy oddílu, na táborech si jich všimnout a ptát se, co kdo v konkrétních chvílích nepohody potřebuje, a jak tomu můžete společně pomoci. Každý z nás je zkrátka jedinečná lidská bytost a potřebuje něco jiného. To, co se vám zdá jako maličkost nebo samozřejmost, může být pro jiného důvodem, proč chce z tábora odjet.

Asi většina z nás se na táborech musela někdy trochu překoušovat, každý v něčem jiném. Třeba ranní vstávání: budíček v brzkých hodinách následovaný v rychlém sledu rozvíčkou, otužováním a úklidem stanů může být pro někoho příjemně svižný začátek dne. Avšak ten, kdo se ráno probírá pomalu a nejvíce energie má až později během dne, může mít po takovém ránu ještě před snídaní pocit vyčerpání. A obdobně to platí o řadě věcí, které na táborech zažíváme. Důležité je, aby čas pro výzvy a překonávání se byl vyvážen chvílemi pohody a odpočinku.

Abyste táborový život mohli fungovat, musíme se každý v něčem trochu přizpůsobit, nejde vždy vyjít vstříc všem. Týká se to třeba rozhodnutí, jak se budeme stravovat. Pokud se na tvorbě jídelníčku budou moci podílet všichni, zvyšuje se šance, že strážníci budou spokojeni. Můžete to využít jako příležitost k hledání nových možností táborového vaření. Podobnou strategii lze zvolit i v dalších aspektech táborového života.

Tábor je často vnímán jako vrchol skautského roku a z vlastní zkušenosti víme, že pokud se na něm všichni cítí dobře, je to klíč k úspěchu. Pokud budete respektovat individuality všech účastníků tábora (tedy i vaši), pak jste na půl cesty k tomu, dosáhnout všeobecné spokojenosti...

Pokud si nevíte rady, jak konkrétně program nebo táborové podmínky upravit, napište nám na in@poradna@skaut.cz, pomůžeme najít řešení. ✖

TEREZA TOSTOVÁ – ŽÁBA
Pochází ze střediska Šíp
Neštěmice. Nyní žije v Líbeznicích
a od konce roku 2014 je součástí
odborkového týmu.

Táborové odborky

Tábor jako příležitost individuálního rozvoje

Brzy tu budou prázdniny a s nimi i tábory – a není lepší příležitost pro plnění odborky Táborník/Tábornice. V ideálním případě tuto odborku každý začne plnit při přípravě na tábor – prvním bodem ze sekce *Dokaž to!* Připravíte seznam věcí, díky němuž si budou schopni správně zabalit i nováčkové v oddíle. V seznamu nesmí chybět nic důležitého. Buďte připraveni poradit, kde se dají důležité věci koupit, případně připište typy na vybavení, které se osvědčilo. Nejen, že se zvládnete navnadit na společné dobrodružství, ale dáte prostor k plnění první odborky.

Po příjezdu na tábořiště se pravděpodobně mimoděk vrhnete na další bod – stavbu stanu. Adept odborky stan postaví s pomocí nejvýše jednoho skauta nebo skautky (táboříte-li v teepee, můžete ke stavbě přizvat další dva skauty nebo dvě skautky), a to včetně jeho obvyklého vnitřního zařízení. Pokud doprovází stavbu tábora i vědomý proces učení se jednotlivým tábornickým dovednostem, časem uvidíte, kolik toho vaši svěřenci dokáží už zvládnout sami! V odborce naleznete i body týkající se táborových staveb (třeba kuchyně či stožáru), podle kterých má rover či roverka na starost celý proces od návrhu přes shánění materiálu až po realizaci. Je však třeba myslet na to, že smyslem táboření je také radost z táboření a radost z nabytých dovedností, ne pouhé splnění zkoušky. Stavbou tábora práce na odborce nekončí. Zpestřením programu pro všechny může být vaření na otevřeném ohni. Stačí připravit ohniště pro táborové vaření (např. v kotlíku). Během vaření popíšete zásady bezpečného rozdělávání ohně, především ve vztahu k okolnímu prostředí (les, pole apod.). Bod odborky je možné provázat s etapou táborové hry, kdy si družiny musejí sehnat potravu a zpracovat ji. Po lese umistíte ingredience a za pomoci šifer, map a azimutů děti nalézají potřebné suroviny. Nebo si zahrajte na lovec a lovkyně a uspořádejte třeba lov na ryby. To rozmístíte balíky

s rybami (balenými) po potoce a za pomoci nápověd či indicií necháte děti ryby hledat. Je na vás, jak budete pokračovat a které potraviny dáte k dispozici. Fantazii ohleďte toho, jak jídlo zpracovat či vylepšit, se meze nekladou. Inspirační programy k odborkám naleznete na odborky.skauting.cz, kde se rovněž můžete s ostatními vedoucími rozdělit o zkušenosti s jejich realizací a další typy.

Jinou odborkou je Zálesák/Zálesáčka. Ti, kdo o ni mají zájem, se učí životu v přírodě a souznění s ní. Měli by si umět uvařit chutná jídla na různých typech ohnišť, postavit si různorodé funkční přístřešky, dokázat se neztratit při cestě a prakticky využít znalosti o přírodě. Hraje tu roli také základní manuální zručnost. Kde všechno vyzkoušet, když ne na táborech? Právě bod s vařením se dá spojit s bodem z Táborníka/Tábornice. Vaření si samozřejmě užijete i v odborce Kuchař/Kuchařka.

Dalším zpestřením, které odborka přináší, je přespání mimo tábor, kdy si adepti a adeptky najdou vhodné místo a postaví si své přístřešky. Myslím, že tento bod si užijí jak vedoucí, tak členové a členky družin/oddílů, kteří zažijí neobyčejnou noc. Je zde i možnost to spojit s nějakou noční hrou.

Pro starší děti určitě využijete odborku Turistického průvodce/Turistické průvodkyně, při níž se členové a členky učí naplánovat výpravy s družinou/oddílem a orientovat se v navštívené oblasti. Trasu by měli naplánovat tak, aby byla nejen dostatečně fyzicky náročná, ale i naučná, zábavná. Takže jde o ideální odborku na jednodenní výpravy po okolí vašich táborů. Určitě budete mít poblíž nějaké zajímavé kulturní i přírodní památky. Další možností je putovní výprava (alespoň dvě noci) do přírodně zajímavé lokality (krasová oblast, národní park). Denní trasa by neměla být kratší než 8 km a během putování bychom měli zúčastněně zábavně seznámit s přírodními zajímavostmi. Myslím, že tímto se program určitě obohatí o další zážitky.

Nezapomeňte se zaměřit na odborku Trosečník/Trosečnice nebo Geokacher/Geokacherka. U táborových ohňů ozkoušejte odborku Muzikant/Muzikantka, při táborové olympiádě Atlet/Atletka, běžné koupání si zpestříte Plavcem/Plavkyní, polední klid Čtenářem/Čtenářkou, fotografování podpořte Fotografem/Fotografkou nebo prozkoumejte počasí podle návodu z Meteorologa/Meteoroložky.

Možností je nespočet a je teď jen na vás, jak s odborkami naložíte a zda budete chtít vše zakomponovat do vašich táborů (bit.ly/odborky-na-taborech). Můžete tak získat další neopakovatelné zážitky nejen pro plníčí členy a členky, ale i pro vedoucí, kteří si ostatně také nějakou odborku mohou splnit. ✖

KATEŘINA SLAVÍKOVÁ
Pracuje na ústředí, kde má nově na starosti personalistické projekty. Dlouhodobě také působí jako instruktorka na VLK Falconeri.

Umíte opravdu podpořit?

Jak mít kolem sebe motivované lidi

Dlouhodobě mluvíme o tom, jak funguje „Cyklus skautského dobrovolníka“. Fáze podpory našich dobrovolníků je časově nejdelším a také nejnáročnějším obdobím z tohoto cyklu. Otázkou zde je, zda je naše podpora správná, jestli se nám naše „investice podpory“ vrací v lepší spolupráci se spokojenými lidmi.

JAK ZAČÍT?

Pojďme se tedy podívat, jak můžeme spolupracovníky podporovat v jejich činnosti. Představíme vám možnosti, které můžete využít dle svého uvážení a dle svých konkrétních lidí.

Základem je začít sám u sebe. Budete-li vy sami dostatečně motivováni a budete svou práci ve středisku dělat s chutí a nadšením, velmi snadno energii přenesete i na ostatní, kteří půjdou s vámi.

Kromě toho pro ostatní můžete udělat to nejdůležitější, pomoci jim odstranit překážky, které jim brání v činnosti. Co to znamená? Když někdo utrací hodně za telefonování, nabídněte mu STS; pokud potřebujete, aby někam dojel, propaťte mu cesták, ...)

Všem dopřejte co nejvíce samostatnosti a dostatek času. Někdy opravdu stačí málo. Mluvte s nimi, ptejte se, všimněte si, pozorujte. Klidně si ke každém činovníkovi ve středisku napište základní informace – pracuje rád sám nebo v týmu, potřebuje připomínat e-mailem deadline, nejlépe ho seženete přes mail, mobil nebo na facebook, ... Čím více budete své spolupracovníky znát, tím spíše budete vědět, jak je podpořit, aby to pro ně mělo smysl.

PODPORA NEJSOU JEN ODMĚNY

Ve své podstatě jde při podpoře o to „nezabít“ vnitřní motivaci lidí kolem vás, ale naopak vytvořit takové prostředí, které jejich vnitřní motivaci udrží. V článku Jak motivovat členy týmu z října 2016 se můžete dočíst, že teoreticky stačí 3 principy k tvorbě motivujícího prostředí. Jsou jimi smysl, mistrovství a autonomie.

SMYSL:

- sdílení společné vize, myšlenky skautingu, skautských principů, sounáležitost se skautingem a se střediskem – víme, proč nás to baví a proč skautujeme

MISTROVSTVÍ (PROSTOR ZLEPŠOVAT SE)

- pravidelná **zpětná vazba** – zejména rozvojová, kde pomůžete odhalit prostor, ve kterém na sobě mohou ještě dál pracovat a posouvat se
- podpora **neformálního setkávání**
- **prevence vyhoření** – podporovat i v jiných volnočasových aktivitách, řešit psychohygienu, life balance, time management (např. pomocí workshopů na tato témata)

AUTONOMIE (SVOBODA PRÁCE):

- **možnost se vyjádřit** a připomínkovat věci, které se na středisku dějí
- **podpora informovanosti o dění** – pravidelné informace o dění a projektech jak ve středisku, tak v organizaci

DALŠÍ NÁSTROJE PODPORY:

- osobní/oddílové/střediskové **odměny** či ocenění a poděkování – osobní poděkování s využitím generátoru poděkování ([☞ bit.ly/generator-diky](https://bit.ly/generator-diky)) v novém grafickém stylu, knoflík Díky! ([☞ bit.ly/knoflik-diky](https://bit.ly/knoflik-diky)), čokoláda, PF, skautská vyznamenání ([☞ bit.ly/skautska-vyznamenani](https://bit.ly/skautska-vyznamenani))
- **technické zázemí** – využívání klubovny, projektoru, vybavení
- **skautské benefity** – telefony, energie, pojištění, software
- **hrazení nákladů** spojených s pozicí – materiál, cestovné
- zhodnocení vlastních kompetencí do životopisu

Cílená komunikace, rozvoj lidí, svoboda a poskytnutí vhodného zázemí pro jejich práci, což zahrnuje i přátelskou atmosféru a stabilní tým, dohromady dává potřebnou podporu. Avšak není nutné ani žádoucí se u každého člověka zaměřovat na vše najednou. Situace se mění a každý v určité chvíli potřebuje zrovna něco jiného (jednou se ujistit, že mu to pořád dává smysl, jindy slyšet poděkování od vedoucího střediska za dobře odvedenou práci).

KDO MÁ TOHLE VŠECHNO ZVLÁDNOUT?

Možností, jak spolupracovníky podpořit, je opravdu mnoho, víc, než jsme zde zvládli obsáhnout. Není ale nutné, aby na všechno myslel jen jeden člověk, obvykle vedoucí střediska. Pečovat o činovníky ve středisku může klidně ve spolupráci s kýmkoli dalším (výchovným zpravodajem, zástupcem, ...). Stejně tak se mohou podporovat všichni činovníci navzájem. Kdokoli se může ujmout střediskové rady a udělat ji zábavnější, uspořádat akci pro vedení nebo „jen“ poděkovat za dobře odvedenou práci. Fáze podpory je nejdelší, tím i náročná, ale velmi důležitá. Proto ji věnujte dostatek pozornosti a času. Takto investovaný čas se vám určitě mnohonásobně vrátí!

Na závěr si nyní položte otázku: „Čím mohu JÁ právě teď podpořit své spolupracovníky?“ ✕

ROMAN ŠANTORA – BOBO
Vedoucí archivu Junáka a kurátor
výstavy *Pošli to dál!* Spoluvede
oddíl v Králově Dvoře.

Pošli to dál!

Pozvání k výstavě a výzva pro století republiky

Pošli to dál! je výzva, kterou přijímá každý, kdo bere skauting vážně. Nežít ho jen pro sebe, ale poselství jeho hodnot šířit mezi ostatní. *Pošli to dál!* je zároveň název výstavy, již připravil Skautský institut a jejímž záměrem je právě tento rozměr skautské výchovy pomoci u svých členů vedoucím podpořit.

Sto let republiky se zdá jako vhodná příležitost, jak si službu druhým připomenout a posílit ji. Právě s republikou byla totiž dlouhá desetiletí pevně spojená. Skauti pomáhali Národnímu výboru, učili Čechy úctu ke státní vlajce, vedli brannou výchovu, pomáhali při obnově země po katastrofách... Ale především zlepšovali své okolí drobnou denní pomocí prostřednictvím dobrých skutků.

Vlast má dnes díky globalizaci i našemu členství v EU již trochu jiné významy, ale toto téma je příležitostí k hlubšímu zamyšlení nad službou světu kolem nás. Že nestačí uklidit potok, pomoci staré paní či nasbírat peníze pro psí útulek, ale často je nutné přidat ochotu něco obětovat. Jak praví známý citát: „K vítězství zla stačí, když dobří lidé zůstanou sedět se založenýma rukama.“

A právě stoletá historie skautingu je posetá příklady mnoha obětí a ochoty jít proti proudu. Už v počátcích museli junáci překonat nadávky, posměch, i házení kamenů. Jeden z prvních vedoucích, Vašek Jelen, vzpomíná, jak když v kroji prošel Národní třídou, poslouchal samé posměšky „z nichž kovboj, hasič, maškara, psohlavec byli ty nejskromnější“. Desítky skautů nasazovaly za první republiky své životy při záchraně tonoucích a několik z nich při tom zahynulo. Samozřejmě oběti nejvyšší přinášela především válka a doba komunismu. Ale stejně tak dnes je mnoho příležitostí, jak projevit odvahu, zastat se někoho, komu je ublíženo. Při šikaně ve škole, při nadávkách na ulici, ale i na sociálních sítích. Nebát se říci svůj názor, hledat a strážít pravdu i za cenu nepříjemných chvil. Právě k tomu máme vést v oddílové činnosti. Posilovat odvahu a ochotu snést třeba urážky. Je například mnoho diskuzních her, které jsou dobrým vodítkem. Stezka odvahy už nemusí mít jen formu noční cesty na hřbitov, ale cesty školou, kde máme najít někoho, komu je ublížováno a zkusit vymyslet způsob, jak mu pomoci. Znáám sám tu tíhu najít v dětství odvahu a nahlásit ředitelce školy šikování spolužáka partou starších.

Výstava *Pošli to dál!* je spolu s pracovním sešitem připravená pro věk skautů a skautek, aby jim pomohla si tento smysl naší činnosti uvědomit. Provede je minulostí a ukáže skutky, jež pro republiku skauti dokázali udělat, i oběti, jimiž museli v dobách zákazů projít. Vytvoří tak motivaci a odhodlání, jež se v závěrečné části výstavy přetaví do vymýšlení a sdílení svých vlastních výzev pro pomoc svému okolí dnes. To vše interaktivní formou s úkoly vyžadujícími týmové zapojení. Navíc výstava pokračuje i v ulicích Prahy, v místech spojených s poštou českých skautů, které oddíl provedou zajímavými zákoutími a umožní plnit další úkoly a tím odhalit tajemství starého dopisu.

Abyste měla každá družina čas a prostor výstavu prožít, je třeba dopředu nahlásit čas, kdy ji o víkend navštívíte. Stačí vyplnit jednoduchý formulář na skautskyinstitut.cz/republika.

Připravit se na téma můžete s oddílem již doma či na táboře, prostřednictvím soutěže o výroční odznak. Kromě návštěvy výstavy je třeba najít svůj vzor, projevit odvahu a vykonat 100 dobrých skutků. Více v časopise *Skaut-Junák* a na webu akce. ✖

POŠLI TO DÁL!

21. 6.–28. 10. 2018

Poštovní muzeum, Praha 1 (Nové mlýny 2)

Otevřeno denně kromě pondělí 9.00–17.00.

Pro pražské oddíly chystáme v týdně prodloužení otevírací doby. Přihlašování a podrobnosti na skautskyinstitut.cz/republika.

FOTO: SKAUTI NA STRÁŽNÍ SLUŽBĚ PŘI VZNIKU REPUBLIKY — ARCHIV SKAUTSKÉHO INSTITUTU

JAN TUREK – BONBON
Vedl vlčata v Českých
Budějovicích, nyní se
stará o vzdělávání ve
středisku. Studuje ekologii
a středoevropská studia.

Vrstevnícké nebo věkově různorodé skautské družiny?

Úvaha nad výhodami a nevýhodami různých typů složení družin

Těžko lze jednoznačně odpovědět, která forma družiny je lepší. Zda je to ta, ve které jsou všichni její členové zhruba stejně staří, nebo naopak ta, kde jsou členové družiny různého skautského věku (zhruba od 11 do 15 let). Pojďme se podívat na výhody i nevýhody obou typů a ukažme si, nad čím uvažovat při volbě nastavení věkového rozptylu družin v oddíle.

VRSTEVNICKÉ DRUŽINY

Jednou z možností je v oddíle mít vícero družin, jejichž členové jsou si vždy věkově blízcí. V oddíle tedy například máme jednu družinu, ve které jsou skauti a skautky ve věku 11 a 12 let a druhou družinu, která má výhradně patnáctileté členy. Toto rozdělení nejspíše odpovídá stanovám Junáka, které hovoří o družině jako o „přirozené skupině vrstevníků“. Podívejme se nejprve na výhody vrstevnícké družiny:

- + Je pravděpodobné, že v takové partě, která si je věkově blízká, vzniknou opravdová přátelství. Ve stejné věkové skupině nejspíše kluci a holky najdou více společných zájmů a témat, snadno se shodnou na náplni družinové činnosti.

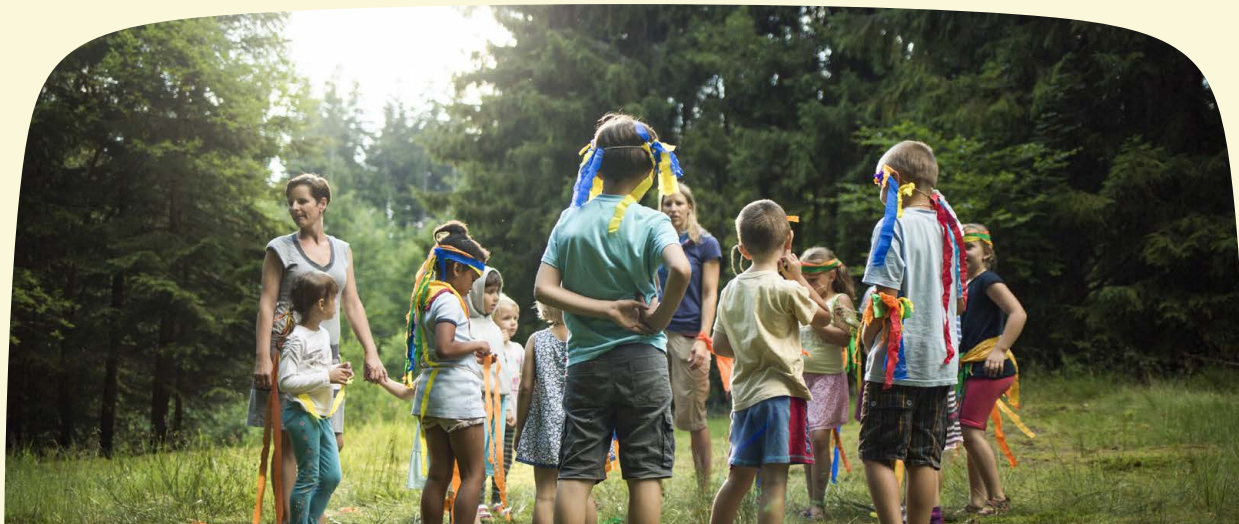
- + Pokud program pro družinu připravuje vedení, bude pro něj snadné pro takto věkově homogenní družinu atraktivní program připravit. Například odpadá starost, že by některý program byl pro výrazně mladšího člena družiny nezvladatelný.
- + Další nespornou výhodou vrstevnícké družiny je, že její členové spolu po celou dobu vyrůstají v jednom kolektivu a do vedení oddílu přecházejí společně.
- + Když je nejstarší družina ve věku brzkého přechodu do sekce vedení oddílu, můžeme pro ni volit takovou činnost, která její členy na jejich budoucí funkci efektivně připraví.

Těchto pár výhod ještě neznamená, že vrstevnícká družina je ideální. Podívejme se i na její nevýhody:

- Problém u vrstevnícké družiny může vzniknout s výběrem rádce nebo rádkyně. V družině jedenáctiletých se nejspíše do jejího čela postaví někdo podstatně starší z řad vedení oddílu, který sice bude schopný družinu dobře vést správným směrem, avšak vzhledem ke svému věkovému odstupu od ostatních členů bude pravděpodobně stát mimo kolektiv družiny, byť formálně bude její součástí.
- Podobný problém pak vzniká i u družiny patnáctiletých, kdy ze stejně starých členů družiny je jako rádce vybrán jeden, ten zdánlivě nejspíše. Nemůže to u ostatních členů družiny vyvolávat pocit méněcennosti? Obzvláště v tomto věku jsou kluci a holky v tomto ohledu citliví a fakt, že funkci rádce získá jejich stejně starý kamarád, může vést až k tomu, že i nadějní členové družiny odejdou z oddílu.
- Nevýhody vrstevnícké družiny však nejsou spojeny pouze s rádci. Komplikace může vzniknout i tehdy, kdy máme v oddíle v každé věkové kategorii vždy jednu družinu, a tedy pouze jednu možnost, kdy skaut nebo skautka může chodit na schůzku. V dnešním časovém shonu se může stát, že nějakému členovi zkrátka onen jediný termín schůzky nebude vyhovovat a oddíl o něj v podstatě tak může přijít.

VĚKOVĚ RŮZNORODÉ DRUŽINY

V tomto případě máme ve všech družinách zastoupeny členy napříč celým skautským věkem. Je to trochu takový model ze skautských románů. Podívejme se nejprve na výhody věkově různorodé družiny:

- + Hlavní výhodou takové družiny je zejména věková různorodost sama. Tedy fakt, že se kluci a holky učí jednat s jinak starými dětmi. Je to jedna z velkých příležitostí, kterou skauting přináší. Školní prostředí zřídka nabízí takovou možnost.
- + V čele družiny stojí rádce, ten nejstarší a nejzkušenější, který je mladším členům vzorem. Starší pomáhají mladším, mladší se učí od starších.
- + Velkou výhodou u věkově různorodých družin je snadnost přípravy takových programů, které se zaměřují na soupeření družiny s ostatními družinami. Jde například o družinové boje, etapové hry a zejména skautské závody.
- + Přestože jsme u vrstevnické družiny považovali za výhodu zachování stejného kolektivu, od věci není ani střídání družiny, ve které člen působí. K tomu často dochází, pokud jsou v oddíle věkově různorodé družiny. Vede to jistě k lepšímu poznání se s ostatními členy oddílu. Věkově různorodá družina střídání členů spolehlivě umožňuje.

INZERCE →

← INZERCE

Když se podíváme na nevýhody tohoto typu, tak bude nutno podotknout, že:

- Příprava programu ve variantě věkově různorodých družin přináší obtíže. Není zrovna lehké připravit stejný program pro 11letého a 15letého tak, aby oba bavil a byl zároveň přínosný.
- Komplikuje se i práce se stezkou, neboť členové v družině plní různé stupně stezky.
- Problém může pak nastat se začleňováním nováčků. Mladšímu nováčkově nemusí vyhovovat kolektiv, ve kterém jsou i o čtyři roky starší členové. V případě věkově různorodých družin může být zároveň problém v přestupu z věkové kategorie vlčat nebo světlušek mezi skauty a skautky. V tomto případě se nejstarší členové družiny rázem stanou nejmladšími a práce s nimi vyžaduje zvláštní pozornost.

NA CO JE TŘEBA DÁVAT OBZVLÁŠTĚ POZOR?

Myslím, že u věkově různorodých družin je třeba myslet na odlišné potřeby jejich členů související s jejich různým věkem. Zejména na to, aby mladší členové stíhali tempo družiny a aby členy všeho věku družinová činnost naplňovala. U vrstevnických družin je pak potřeba dohlédnout, zda boj o pozici lídra kolektivu je stále zdravým bojem.

Můj chlapecký oddíl funguje na bázi věkově různorodých družin, ve kterých si kluci pomáhají a tolerují se. Naopak dívčí oddíl z našeho střediska je založen na vrstevnických družinách. Musím říct, že lepší partu, než je skupina patnáctiletých skautek z tohoto oddílu, jsem nikde jinde neviděl. Oba příklady z našeho střediska jsou důkazem, že obě varianty mohou celkem dobře fungovat.

A jaké uspořádání mají družiny ve tvém oddíle? Jsi s tím spokojen? Pokud uspořádání plánuješ měnit, uvažuj nejen nad uvedenými výhodami a nevýhodami obou typů a sám si je zvaž. Můžeš zvážit i to, jak bys chtěl, aby tvoje družina vypadala, kdybys byl jejím členem. ✖

Dobrodružná hodinová prohlídka v naprosté tmě za doprovodu nevidomého průvodce. Skautská sleva!

Vstupné ve všední den i o

víkendu za 120 Kč. Akce platí pro

každého od světlušek po

protěle vedoucí. Stačí se na

receptu výstavy dostavit

s příkladně uvázaným

skautským šátkem.

Rezervace místa nutná na: 777 787 064
info@neviditelna.cz www.neviditelna.cz

TÁBORY

2018

Jedenáctý ročník projektu

**BALÍČEK
SPOLEČENSKÝCH HER
NA TÁBOR**

Pro více informací pište
na e-mail: tabory@mindok.cz

MICHAL TARANT – MAJKL
Místonáčelník Junáka, vedl Spojené lesní školy – Vlčáčkou LŠ a LŠ Světluška, v mosteckém středisku založil a vedl oddíl světlušek a vlčat.

HANA DUBSKÁ – BAKI
Založila LŠ Janinka (později Světluška), byla zástupkyní vůdce Spojených lesních škol – Vlčáčka LŠ a LŠ Světluška.

Symbolický rámec je pilířem

Nabídněte dětem příběhy, které je mohou inspirovat

Jedním ze základních prvků skautské výchovné metody je symbolický rámec, tedy jakýsi obal nebo pevná slupka celého skautského programu, který jej má podpořit, zatraktivnit, rozvíjet a vést k naplňování výchovných cílů oddílové činnosti. Pojem symbolika pochází z řečtiny a lze jej pojmut jako jakési spojování či sjednocování. Chceme-li mladé lidi účinně vychovávat, je na místě jim okolní svět vhodně zprostředkovat. Snažíme se děti zaujmout, hovořit jazykem, který je jim blízký a rozumí mu. Ve skautu proto používáme příběhy, symboly a vzory, které jsou pro děti přitažlivé, inspirativní a obohacující. Tímto přístupem jim také přibližujeme i hodnoty, z nichž skauting vychází, které podporuje a rozvíjí.

Symbolický rámec se v tomto věku doslova vnučuje. Vždyť hovoříme o **světluškách a vlčatech**. Tato označení vycházejí z prověřených příběhů. Je tedy logické, že celý náš rojový či smečkový život propojujeme s nabízeným symbolickým rámcem, tedy s příběhy Knih džunglí, Kouzelné luncerky nebo Čolka a Žabky. Vhodně využívaný a zařazený symbolický rámec pro věkovou kategorii vlčat a světlušek má mimořádný význam, protože děti jsou ve věku, kdy se rozvíjí fantazie, představivost, žijí ve světě pohádek a příběhů. V tomto věku je symbolický rámec přirozeným nástrojem, který je této věkové kategorii blízký a na který jsou světlušky a vlčata zvyklé.

Symbolický rámec dodává světluškám či vlčatům pocit sounáležitosti k jejich roji či smečce. Pomáhá jim to s porozuměním svému oddílu, mohou se s ním ztotožnit, sžít, napodobovat postavy příběhu a prožívat jejich dobrodružství.

MOŽNOSTÍ VYUŽITÍ JE SPOUSTA

V běžné činnosti roje a smečky se v průběhu roku střídá celá řada rozličných aktivit. Od každotýdenních šestkových nebo oddílových schůzek, přes jednodenní nebo vícedenní výpravy, různé nárazové akce spojené s průběhem roku, životem nebo potřebami oddílu či střediska a samozřejmě tábory. Je to prostor, ve kterém máme možnost působit na naše členy, připravovat pro ně atraktivní program, zprostředkovávat jim zážitky. Zkrátka prožívat skauting tak, jak jej vnímáme a chceme předávat dalším generacím.

Symbolický rámec se má objevovat v každém skautském oddíle a je vhodné jím propojit zmíněnou pestrou a všestrannou oddílovou činnost. Zařazujeme jej nárazově (např. různé hry, aktivity, úkoly, táborové nebo celoroční hry), i v dlouhodobém fungování oddílu (vlastní rojové nebo smečkové rituály, obřady, akce). Symbolický rámec je součástí takzvaného ducha oddílu, tvoří a podporuje oddílovou atmosféru, kulturu, rituály a tradice. Zkrátka jej odlišuje od ostatních oddílů.

Důležitá je také rojová a smečková symbolika, která z velké části vychází právě ze stávajícího doporučeného symbolického rámce. Ve spojení s rituály tvoří velmi důležitou, nenahraditelnou součást výchovy světlušek a vlčat. Světluškovské a vlčácké rituály jsou velmi prožitkové a jedinečné. Vyzkoušejte si v oddíle zejména Velké svícení nebo Velké vytí a zjistíte, jak silný zážitek to v dětech zanechá. Doporučené symbolické rámce podporují fantazii, sounáležitost s oddílem a mají svou neopakovatelnou atmosféru.

Když u vlčat a světlušek využijeme doporučený symbolický rámec, můžeme si ušetřit spoustu času, potřebných příprav a práce. Vše už je vymyšlené, existuje široké spektrum vytvořených nástrojů a dostatečné množství inspirace. Vhodné symbolické rámce vlčata a světlušky potřebují. Symbolický rámec zařazujeme, hledáme a využíváme na základě vlastních cílů akce a připravovaných aktivit. Musíme mít také na paměti nutnost přizpůsobit se konkrétní skupině – věku, dovednostem a schopnostem dětí.

PŘÍBĚHY PRO DĚTI

Stávajícím symbolickým rámcem určeným pro vlčata je příběh Mauglího z Knih džunglí. Příběh zachycuje dobrodružství lidského mláděte, které žije ve vlčí smečce. Mauglí prožívá s vlky jejich strasti, útrapy, ale také jejich i svůj rozvoj,

získávání zkušeností a dovedností k tomu obstát v džungli, kde na každém kroku číhá nebezpečí. Podobně, jako v dnešní době a v běžném životě.

Symbolickým rámcem pro světlušky je příběh dívky Lucinky, která přijede k dědečkovi do mlýna na prázdniny. Tam najde lucernu, díky níž se každý večer může stát světluškou a prožívat společně s ostatními světluškami mnoho dobrodružství.

S vědomím silné role a podstaty symbolického rámce ve výchovném programu vlčat a světlušek nastala při jeho rozvoji v minulých letech potřeba vytvořit takovou verzi, která bude použitelná pro vodní skauty, koedukované oddíly či takové oddíly, které z jakéhokoliv důvodu nechťejí pracovat se základními symbolickými rámci Kniha džunglí a Kouzelné lucerny.

Vznikl tak příběh Čolka a Žabky, příběh sourozenců, jejichž rodiče se rozhodli své děti svěřit na prázdniny jejich dědečkovi, zasloužilému námořnímu kapitánovi, se kterým prožívají nespočet dobrodružství a objevují svět. Výhodou je především poměrně volná stavba celého příběhu, který lze obměňovat a doplňovat podle individuálních možností a potřeb oddílů, schopností vedoucího či členů oddílu.

JAK S NÍM PRACOVAT?

Základem práce se symbolickým rámcem je znalost a ztotožnění se s konkrétním příběhem. Nejprve ho musí za svůj přijmou vedoucí světlušek a vlčat. Až posléze mohou naplno využít potenciál symbolického rámce pro děti.

Klíčové jsou jednotlivé postavy, které by měly být všudypřítomné. Můžeme je využít ve výzdobě klubovny, na

diplomech, kartičkách a jiných rojových či smečkových písemnostech. Jména mohou být inspirací pro přezdívky nebo různé označení funkcí. A možností je i zapojení obrázků nebo různých pojmů do jiných her (např. kimovka, pexeso, označení rolí při honičce apod.).

Přirozenou vlastností dětí je nápodoba. Vhodným směřováním si tak světlušky a vlčata budují svůj žebříček hodnot, získávají potřebné znalosti a dovednosti. Z jednotlivých příběhů mohou světlušky a vlčata čerpat ponaučení. Mnohdy abstraktní výchova a výuka se tak stává uchopitelnější a pro všechny strany snazší.

Při seznamování se s příběhy můžeme pracovat s nejrůznějšími způsoby – od čtení či vyprávění až po dramatičtí. Naplno můžeme využít a dále rozvíjet dětskou fantazii a tvořivost.

Závěrem však jedna dobrá rada. I u symbolického rámce platí zlaté pravidlo, že všeho s mírou. Rojová a smečková činnost má být především pestrá. A také stávající symbolický rámec není dogma. Lze jej upravit, rozšířit, doplnit pro vlastní využití v běžné činnosti oddílu. To vše tak, aby to vyhovovalo vedoucím, a hlavně pak dětem v našich oddílech. ✘

Zdroje využité pro tento článek a vhodné k další inspiraci:

- Stezka a symbolický rámec vlčat a světlušek (Ondřej Kupka a kolektiv autorů, Junák, 2015) – metodika pro práci s vlčaty a světluškami

KRESBY: KIPLING, RUDYARD, 1865-1936

Do čeho se pustit v příštích měsících?

Sestavila Suri.

Náměty na program

Předtáborová víkendovka

Nemůžete se už dočkat tábora? Co takhle si udělat předtáborovou víkendovou výpravu a spolu na ní doplánovat programy nebo děti navnadit na táborovou hru? Každopádně je to skvělá příležitost užít si společně čas ještě před táborovým dobrodružstvím.

Roverské putování

Během léta si spolu s roverským kmenem můžete udělat čas jen pro sebe, například v podobě putování. Ať už po naší republice a na horách, anebo třeba i v zahraničí, kde se můžete seznámit se skauty z jiných zemí.

Výzvy

Léto si o plnění výzev přímo říká. Každý z vás může zkusit splnit nějakou výzvu (v rámci stezky nebo roverského programu), která ho posune v určité oblasti dál. Na konci léta se můžete sejít a povyprávět si své zážitky a zhodnotit, jak se vám to povedlo splnit.

Cyklovýlet

Spolu se svou družinou / svým oddílem můžete společně překonávat kilometry na kole. Poznáte okolní krajinu, zdokonalíte se ve znalostech dopravních značek a předpisů a společně si užijete spoustu zábavy.

Tip na odborku

Jazykář/jazykářka

Léto je za rohem a s ním i čas dovolených a cestování. Nastává tedy ideální doba pro plnění další z odborek, a sice jazykáře. Tuto odborku můžete plnit prakticky kdekoliv – na schůzce, výpravě, na táboře i během expedice. Pracovat s ní můžete individuálně i kolektivně. Některé úkoly se dají splnit hned, jiné jsou dlouhodobějšího charakteru. Nezáleží přitom na tom, kterému jazyku se rozhodnete věnovat, body odborky jsou kompatibilní s jakoukoli vámi zvolenou řečí.

Mezi nejzajímavější úkoly tu bezesporu patří *Nešťastné titulky*, *Překlad povídky*, *Překlad materiálů* a *Vlastní divadlo*. S bodem *Překlad materiálů* rádi pomohou členové Zahraničního odboru. Z jednotlivých bodů je zřejmé, že tato odborka je vhodným mezistupněm pro všechny, které baví studium cizích jazyků a chtějí se v něm posunout dál, a také pro ty, kteří třeba i uvažují o tom, zda je pro ně v budoucnu vhodným zaměřením překladatelství a tlumočnictví. *Jazykář/ka* se přitom dá velmi efektivně kombinovat s odborkou *Mezinárodní skaut/ka*.

Zajímavé projekty

Keška s ČT Děčko

Pomozte s přípravou prázdninové soutěže pro diváky dětské stanice České televize. Založte kešku a starejte se o ni. Smyslem soutěže je vybídnout nejen dětské diváky ČT k prázdninovým výletům. Více na: [krizovatka.skaut.cz](https://www.krizovatka.skaut.cz)

Aplikace Záchranka

Aplikace Záchranka uvolnila pro všechny skautské vedoucí výukovou verzi aplikace, která umožňuje telefonovat na tísňovou linku stejně jako v reálné situaci. Můžete ji používat při oddílových akcích nebo na táboře při nácviu první pomoci, ale třeba také na rádcovských nebo samozřejmě zdravotnických kurzech. Aplikace je dostupná na [zachrankaapp.cz/vyuuka](https://www.zachrankaapp.cz/vyuuka). Další informace o tom, jak aplikace funguje, co pro její využití potřebujete a o další spolupráci našeho hnutí s aplikací Záchranka najdete v článcích na Křižovatce bit.ly/appzachranka.

Jak využít časopisy

Skaut

Červnové číslo časopisu Skaut nabízí články o komunikaci a pomoci druhým, ve kterém vaši skauti a skautky najdou spoustu úkolů, jež jim pomohou v seberealizaci. V článku *Oheň je dobrý sluha* na ně zase čeká práce se zajímavým textem s navazujícím prověřováním praktických dovedností. Na léto si redakce časopisu připravila soutěž zaměřenou na osobní růst. Pokud se vás z oddílu zapojí více, máte možnost k odznaku dostat oddílovou truhlu pokladů. Můžete se zde dočíst něco i o nových odborkách, a to konkrétně o umělci přírody, hudebníkovi a jazykáři.

Tři články z Roverského kmene s největším potenciálem k rozprouzení diskuze

- **Když chci zapalovat, musím hořet** – reportáž o motivaci a demotivaci skautských vedoucích.
- **Rozhovor s Jakubem Procházkou – Citrónem** – psychologem a skautem, který se na kurzech Stříbrná řeka zabývá řízením týmu a skautskou personalistikou.
- **Jak využít umění v životě oddílu** – metodika s řadou tipů na to, jak v dětech probouzet umělecké sklony.

Články, které by se právě mohly hodit

Krise na tábore – předcházet a reagovat – článek plný různých krizových situací, který nám dává rady, jak jim předcházet anebo jak je řešit (Skauting 2015)

Spolupráce s bývalými členy střediska – zde se můžete dočíst, jak zapojit bývalé členy zpátky do fungování střediska a jak se vyhnout velkému nárůstu odchodů (Skauting 2016)

Propagace – nejlepší přítel náborů – užitečné rady a tipy jak na nábor nových členů (Skauting 2017)

Kalendář akcí

KORBO 2018

26.–30. září 2018

KORBO je roverská akce založená na svobodě a zodpovědnosti. Nabízí roverům připravené místo, spoustu dalších roverů a možnost se realizovat. Nic víc, nic má. Letošní ročník se odehrává v bývalé raketové základně Bratronice (dějišti postapokalyptického festivalu *Junktown*, larpů a mnoha dalších akcí). Do konce června máme levnější registraci, tak se nepamenej na korbo.skauting.cz přihlásit včas!

Křížem krázem republikou

22. září 2018

I letos se můžete zapojit do skautského závodu týmů ve zdolávání kilometrů železnic během 24 hodin. Spolu s družinou či oddílovou radou objevíte různé kouty České republiky a zažijete spoustu zábavy. Více na krizemkrazem.net.

Dobráč

5.–7. října 2018

Můžete se těšit na hravý víkend pro skauty a skautky ve věku od 15 do 25 let. Čeká vás spousta zapeklitých úkolů a překonávání sebe sama. Více na nachod.skauting.cz.

Copak je to za vojáka

5.–6. října 2018

Bojová víkendová hra, jejímž cílem je se dostat z bodu A do bodu B aniž by vás zabila „vojenská policie“. Více na copakjetozavojaka.skauting.cz.

Skautský seminář a ples

17. listopadu 2018

Skauti ze střediska Odry, vás zvou na seminář plný zajímavých přednášek a na večerní ples, který bude ve stylu první republiky. Více na strediskoodry.skauting.cz.

Skaut Fórum

V posledních měsících vznikla na Facebooku skupina **Skaut Fórum**, určená všem skautským vedoucím, činovníkům, rádcům a dobrovolníkům k vzájemné diskuzi a výměně inspirace. Už jste jejími členy?

Neváhejte přidat sebe i zbytek oddílového či jiného týmu a zapojit se do debaty. Více na facebook.com/groups/skauforum.

Příkladem iniciativy, která již stačila vzniknout na půdě skupiny Skaut Fórum je i nově připravovaná skautská kuchařka:

Rozepiš se!

Láká tě psát nebo se chceš ve psaní zlepšit? Vítej mezi nás!

Hledáme několik usměvavých skautů a skautek, kteří by se s námi chtěli v dalším školním roce podílet na tvorbě časopisu Skauting.

V případě zájmu piš na twist@skaut.cz

Hry s vodou

Dochází vám hry pro méně obvyklé situace? Inspiro vždy několik takových přinese. Následující hry a aktivity pro horké letní dny vás osvěží, přispějí k lepší fyzice a dobré náladě vůbec

Sestavil Taffy.

Při žádné vodní hře nezapomínej na bezpečnost. Vždy dobře zvaž schopnosti hráčů. Obzvláště si dej pozor na neplavce. Je velmi vhodné zjistit si informace o plavecké zdatnosti svěřených dětí z jejich přihlášek do oddílů či na tábor před samotnou hrou. Na místě se už nemusíš dozvědět pravdivý stav plaveckých schopností. Když si nejsi zcela jist, že všichni hru dobře zvládnou, uprav pravidla nebo těm méně zdatným nabídní jiný program. Velmi účinným nástrojem pro takovou úpravu pravidel je výběr správné hloubky, ve které se vše odehrává.

TRIÉRY

Triéra byla ve starověkém Řecku veslaři poháněná loď, která bojovala tak, že najížděla na ostatní plavidla. Hráči na nafukovacích matracích nebo podobných plavidlech vyřadí soupeře z boje tak, že čelně narazí do boku jeho plavidla. Rukama ani jinou částí těla se jej však nesmí dotknout. Buď bojují jednotlivci každý proti všem nebo se uskupí do flotil.

Pro tvořivě je tu varianta, že si každý hráč postaví své válečné plavidlo, které jej udrží nad hladinou. Použijte k tomu například prázdné PET láhve a vázací drát. Ve vlastní bitvě pak nestačí zasáhnout nepřátelské plavidlo, ale najížděním je rozbít tak, aby se jeho posádka ponořila do vody. Nezáleží na tom, kterou částí a jak do soupeřovy lodě narazí, ale nesmí se jí dotknout.

VODNÍ SLALOM

Pomocí bójek (např. provázek a kamenem ukotvené PET láhve) vyznačíš slalomovou trať, po které je potřeba co nejrychleji prostrkat míč. Nejvhodnější je gumový míč o průměru 10 až 15 cm, který plave na hladině, ale není moc lehký, aby jej neodnášel vítr.

Závodníci se smí míče dotýkat pouze hlavou. Pokud se jej dotknou například ramenem nebo rukou, startují znovu, ale čas se nepřerušuje.

APORT

Hráči se seřadí na břehu zády k vodě, čelem k tobě. Přes jejich hlavy, aby neviděli, kam dopadne, hodíš tenisák do vody. Teprve na dané znamení se mohou otočit a rozběhnout do vody. Cílem je co nejrychleji najít tenisák, zvíťazí ten, kdo ti jej přinese. Fázi hledání můžeš ztížit tím, že budou stát až za tebou, takže neuvidí ani směr, kterým tenisák letí. V bazénu můžeš místo tenisáku použít například puk, který budou hráči lovit ze dna.

VODNÍ CURLING

Jeden z každého týmu hodí míček do vody co nejbliže k bójce. Ostatní jsou ve vodě a ve vymezeném čase se snaží plácáním rukama do vody přihnát vlastní míček co nejbliže k bójce a míčky soupeřů naopak od bójky co nejdál. Samozřejmě se míček nesmí ani dotknout. Je nutné mít míčky různých barev a bójku ukotvit nejlépe třemi kameny, aby se pokud možno vůbec nehýbala.

TORPÉDA

Družina vybere jednoho svého člena, ze kterého udělá torpédo. Ostatní vytvoří torpédovou komoru, která bude torpédem střílet. Postaví se v přibližně jeden metr hluboké vodě do dvou řad čelem proti sobě. Torpédo se položí na hladinu vody v „zadním“ konci komory ve strnulé poloze ruce připravené, nohy u sebe. Spoluhráči je drží na hladině tak, aby mohlo dýchat. V okamžiku startu se torpédo nadechne a zadrží dech. Spoluhráči je rukama posouvají dopředu až nakonec co nejvyšší rychlostí vystřelí do volné vody. Které torpédo doplňuje nejdál než se zastaví nebo pohne tělem či končetinami? Anebo které torpédo zasáhne a potopí loď? To zjistíš tak, že pohybuješ nějakým měkkým předmětem (nafukovací loď, matrace, ...) po hladině kolmo na dráhu torpéda. Pak jde jen o to vystřelit torpédo správným směrem, správnou rychlostí a ve správný okamžik. Anebo lze měřit přesnost při střelbě na malý cíl.

MINOLOVKY

Ve vymezeném prostoru rozmístí „podmořské miny“, např. PET láhve

ukotvené na provázku, aby se vznášely v různých hloubkách pod hladinou. Minolovky soutěží, kdo v určitém čase objeví a vyloví co nejvíc min. Aby minové pole bylo možné použít vícekrát, lze je „vylovit“ například tak, že minolovka odtrhne kus látky přivázaný tenkou nití. Tento způsob ti také umožní po hře vyčistit vodu od kotev a dalších zbytků „min“.

KORZÁŘI

Korzáři přepadávali lodě a olupovali je tak, že přirazili ke své oběti, loď zahákovali a pak okradli. Přitom ovšem byli sami pronásledováni nepřátelskými válečnými loďmi.

Do vymezeného prostoru vyplují hráči na plavidlech (např. na nafukovacích matracích). Jedno plavidlo je korzářské, jedno je válečná loď a ostatní jsou obchodní. Obchodní lodě mají každá náklad, který chtějí korzáři získat, reprezentovaný tenisákem. Jeden tenisák mají i korzáři. Cílem korzářů je dosáhnout, zahákovat (mohou si pomoci rukama) a obrát obchodní loď. Ty vydají svůj náklad po zahákování dobrovolně. Korzáři musejí obrát všechny lodě dřív, než budou sami zahákováni válečnou lodí. Mohou se bránit tím, že odhodí tenisák kamkoliv v hracím prostoru. V tom případě musí válečná loď okamžitě přerušit pronásledování a vylovit vzácný náklad z vody. Teprve potom se může zase pustit za korzáry.

NÁMOŘNÍ RADIOMAJÁKY

Někam na dno rybníka umístí poklad, který budou hráči hledat za použití stejného principu, jaký používaly radiomajáky. Poklad bude ležet na průsečíku dvou přímk, které jsou vytyčeny každá dvěma terči na břehu. Každý terč musí být v různé výšce, aby je hráč viděl nad sebou, pokud je ve správné pozici. Po startu jednak hráči musí najít terče a na určeném místě ještě musí hledat samotný poklad.

VODNÍ PISTOLE

Do víčka PET láhve vyvrtej úzký otvor. Takto upravenou láhev naplň vodou. Otvor musí být takový, aby prudkým stiskem lahve víčkem vystříkl pramen vody. S takto vyrobenými pistolemi můžeš uspořádat bitvu. Ale nemusíš hned bojovat. Zábavu si užiješ i při střelbě do pevné stojícího nebo i letícího terče. Nebo můžete závodit v naplnění ešusu „na dálku“ a podobně. ✕

ŽIVOT SI NAJDE CESTU

V KINECH OD 21. ČERVNA
V 2D A 3D, S ČESKÝMI TITULKY A DABINGEM

VZDUCHOVKY, LUKY, KUŠE PŘÍSLUŠENSTVÍ A PORADENSTVÍ

COLOSUS
CZ

RWO Team, s.r.o.
www.colosus.cz
Oldřichovice 869, 739 61 Třinec
+420 558 712 665 +420 774 727 554

UMBREX®

WALTHER®

JANDAO

BARNETT
EST. 1962

BEASTHUNTER

Ragim

UŠIJTE SI SAMÍ!

Vyzkoušejte letos na táborech a schůzkách něco zbrusu nového. Poznejte jak se šije kůže. Podívej se na web a vyberte si kousky, které budou Váš oddíl nejmíc bavit. Nechte si od nás vyrazit do výrobků skautské přezdívky. A pak nechte skauty vzít do ruky řemínky a ať si ušijí své výrobky sami. Pro děti od 7- 18 let. Pro oddíly množstevní slevy.
www.brasnarstvitlusty.cz/skaut